

ISSN 2311-3413

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 8

ЕКОНОМІКА

i

2016

ФІНАНСИ

ЖУРНАЛ ВКЛЮЧЕНО ДО МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ:
РОСІЙСЬКОГО ІНДЕКСУ НАУКОВОГО ЦИТУВАННЯ (РИНЦ)
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

SCIENTIFIC JOURNAL
Economics and Finance

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Дніпропетровськ
2016

Редакційна колегія:

- Атамас П.Й.**, кандидат економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Andris Denins, Dr.oec., Professor, Faculty of Economy and Management, University of Latvia (Rīga, Latvia);
Andrej Udovč, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics, Head of the chair for agrometeorology, agricultural land management, economics and rural development Biotechnical faculty, Univerza v Ljubljani (Slovenia);
Бабич В.П., д.э.н., профессор, председатель Всемирного ноосферно-онтологического общества им. В.И. Вернадского (Бостон-Харьков-Санкт-Петербург), действительный член РАННО, член Ассоциации русскоязычных ученых штата Массачусетс (Бостон, США);
Brezina Ivan, prof. Ing., CSc., Faculty of Economic Informatics, Department of Operations Research and Econometrics, The University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovakia);
Довбня С.Б., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Dimitar Kanev, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics (Varna, Bulgaria);
Dr. Jerald L. Feinstein, DeVry University - Engineering Dean (Denver, Colorado, USA);
Константин Савов Калинков, доктор економіки, професор (Варна, Болгарія);
Крамаренко Г.О., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Маюров Н.П., д.ю.н., профессор, заслуженный юрист РФ, почетный сотрудник МВД России, зав. кафедрой государственного и административного права Межрегионального института экономики и права при МПА ЕврАзЭС (г. Санкт-Петербург, Россия);
Мних М.В., доктор економічних наук, професор (Київ, Україна);
Окулич-Казарин В.П., доктор педагогических наук, профессор Академии Яна Длугоша в Ченстохове (Польша), MBA (NY), эксперт в мотивации персонала;
Павлов К.В., доктор економічних наук, професор (Іжевськ, Російська Федерація);
Dr. Parikshat Singh Manhas, Ph.D, Professor (Jammu & Kashmir, India);
Паршина О.А., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Пелих С.О., доктор економічних наук, професор (Мінськ, Республіка Беларусь);
Плаксієнко В.Я., доктор економічних наук, професор (Полтава, Україна);
Пліскановський С.Т., доктор технічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Пуцько Б.М., доктор економічних наук, професор (Львів, Україна);
Ruta Šneidere, PhD., Docent (Rīga, Latvia);
Nada Vignjević-Djordjević, Doctor of Economic Sciences, As. Professor (Novi Pazar, Serbia);
Yoshii Masahiko, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics, Graduate School of Economics, Kobe University (Japan);
Хайдаров Н. Х., доктор економічних наук, професор (Республіка Узбекистан);
Шаталова Н.І., доктор соціологічних наук, професор (Єкатеринбург, Російська Федерація);
Дробязко С.І., кандидат екон. наук, доцент, професор РАЕ (Дніпропетровськ, Україна);
Карпенко Л.М., кандидат економічних наук, доцент (Одеса, Україна);
Лисенко Д.В., кандидат економічних наук, доцент (Москва, Російська Федерація);
Тропиніна І.Г., заступник директора з наукової роботи Красноярського інституту економіки Санкт-Петербурзької академії управління і економіки (Російська Федерація);
Фадєєва Ю.В., кандидат економічних наук (Тула, Російська Федерація);
Шевченко В.М., кандидат наук з державного управління (Дніпропетровськ, Україна)

Матеріали публікуються українською, російською та англійською мовами.

Статті проходять відбір, зовнішнє та внутрішнє рецензування.

Відповідальність за зміст статей та якість перекладу інформації на англійську мову несуть автори публікацій.

Всі права захищені.

*Повний або частковий передрук і переклад дозволено лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на «Економіка і Фінанси» обов'язкове.*

© «Економіка і фінанси», 2016

ЗМІСТ

Бесчастна Д.О., Багдасарьян К.А. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	4
Волковська Я.В. ОСНОВНІ ТА ДОДАТКОВІ ВИТРАТИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ.....	13
Пасічник Ю.В. СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ...20	20
Тіщенко В.Г., Різцова Г.О., Пономарьова О.Б. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ.....	28
Ищук С.А., Кудря Я.В. ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ УКРАИНЫ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ВНЕШНЕТОРГОВОГО ОБОРОТА В ПРОМЫШЛЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАПАДНОГО РЕГИОНА: СОВРЕМЕННЫЙ ДИСКУРС И ДИНАМИЧНО-СТРУКТУРНЫЙ ПОДХОД.....	39

CONTENTS

Beschastna D.O., Bahdasarian K.A. STATISTICAL ANALYSIS OF OIL MARKET IN DNIPROPETROVSK REGION.....	4
Volkovska I. V. THE BASIC AND ADDITIONAL OPERATING COSTS AT THE ENTERPRISES OF THE HOTEL- RESTAURANT COMPLEX.....	13
Pasichnyk Y.V. THE STRATEGIC ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT THE ECONOMY OF THE UKRAINE.....	20
Tishchenko V.H., Ritzsova H.O., Ponomarova O.B. INVESTMENT CLIMATE IN UKRAINE.....	28
Ischuk S.A., Kudrya Y.V. UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION AND ECONOMIC RESEARCH, FOREIGN TRADE TURNOVER IN INDUSTRIAL ACTIVITY WESTERN REGION: CURRENT DISCOURSE AND DYNAMIC STRUCTURAL APPROACH.....	39

УДК 332.1

JEL Classification: O13

Бесчастна Д.О.

викладач

Багдасарьян К.А.

студентка

Дніпропетровський національний університет імені О.Гончара

Бесчастная Д.А.

преподаватель

Багдасарьян К.А.

студентка

Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара

Beschastna D.O.

lecturer

Bahdasarian K.A.

student

Dnepropetrovsk National University O.Gonchar

**СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЫНКА НЕФТЕПРОДУКТОВ
ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТИ**

**STATISTICAL ANALYSIS OF OIL MARKET IN DNIPROPETROVSK
REGION**

Розглянуто статистичний аналіз динаміки та структури основних складових ринку нафтопродуктів Дніпропетровської області, сучасні тенденції та розроблена система рекомендацій щодо регулювання основних чинників розвитку.

***Ключові слова:** нафтопродукти, виробнича функція Кобба-Дугласа, модель, ціна, інвестиції, BRENT.*

Был произведен статистический анализ динамики и структуры основных составляющих рынка нефтепродуктов Днепропетровской области, современные тенденции и разработана система рекомендаций по регулированию основных факторов развития.

***Ключевые слова:** нефтепродукты, производственная функция Кобба-Дугласа, модель, цена, инвестиции, BRENT.*

Statistical analysis of the dynamic and structure of the main components of the oil market in the Dnipropetrovsk region and current trends were done in the article and developed the system of recommendations for the regulation of the main factors of development.

***Keywords:** oil, production function Cobb-Douglas function, economic aspects, model, price, investments, BRENT.*

Постановка проблеми. Нафта та продукти її переробки мають суттєве значення сьогодні в повноцінному функціонуванні економіки та житті населення. З нафти отримують пальне для літаків, автомобілів і систем

опалення. Вона також широко застосовується у виробництві косметики, фарб, барвників, медикаментів, добрив та іншої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням світового нафтового ринку, його складу, моделювання, ціноутворенням займалося багато світових вчених серед яких є Кауфман, Гейтлі, Н. Болдуїн, С. Просер, С. Пауелл та інші. А. Стасенко визначив, що ефективна нафтова промисловість є ключовим аспектом у розвитку держави, оскільки вона формує енергетичну самостійність і безпеку [1]. М. Дорожкіна систематизувала основні напрями і перспективи розвитку світового ринку нафти за певними ознаками, поділивши їх на організаційні, технологічні та фінансові [3]. Серед вітчизняних вчених В. Кравченко і О. Гудаков досліджували функціонування та розвиток нафтового ринку [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Даний ринок завжди був повністю регульованим, а отже, інформація щодо реалізованої продукції, виробленої продукції або механізму ціноутворення, який відображає важливий аспект в даній сфері, була прихована. Сьогодні за часів лібералізації, інтеграції у глобальну економіку така інформація стає популярною і затребуваною для подальшого дослідження щодо динаміки цін, об'єму випуску та реалізації та прогнозування основних показників на основі економіко-статистичних методів та моделей.

Мета статті. Завданням статті є побудувати взаємозалежність між основними економічними чинниками в сфері та цінами на нафтопродукти, розглянути структуру цін, динаміку реалізації, визначити проблеми ціноутворення на нафтопереробні продукти за умов чинності та платоспроможності населення.

Результати дослідження. У процесі переробки нафти отримують автомобільний бензин різних марок, дизельне паливо, мазут, освітлювальний газ, пічне паливо, нафтобітум, електродний кокс, моторні та індустріальні мастила, пластичні мастила і мастильно-охолоджуючі рідини, парафіни, розчинники (бензол, толуол), етилен тощо.

Основне споживання нафтових продуктів у Дніпропетровській області припадає на моторний бензин, газойлі (паливо дизельне) та на мазути паливні (рис. 1). Використання дизельного палива збільшується з кожним роком на 2,3%, проте об'єм використання бензину моторного та мазута з кожним роком зменшується на 1% [5]. Скорочення споживання основних видів нафтопереробних продуктів також пов'язано із зменшенням власного виробництва даних продуктів в Дніпропетровській області.

Зростання світових цін на нафту і нафтопродукти, скорочення надходження нафтової сировини та власного виробництва, підвищення мита на вивіз з Росії нафти та світлих нафтопродуктів призводять до виникнення на українському ринку дефіциту бензину і дизельного пального та зростання на них цін.

Динаміка реалізації дизельного пального та моторного пального у Дніпропетровській області в період 2011-2015 рр. представлена на рисунку 2. На рисунку видно сезонні коливання реалізації моторного пального, так з жовтня по січень реалізація пального постійно зменшується, а з квітня по жовтень поступово збільшується через виникнення попиту на моторне паливо у певні сезони року.

Рис.1. Обсяги реалізації основних видів нафтопродуктів у Дніпропетровській області 2011-2015

З січня 2011 року, ціни на бензин А-95 збільшується кожного місяця в середньому на 0,25 грн, на дизельне паливо – на 0,4 грн. Найбільший приріст відбувся у березні 2015, роздрібна ціна на паливо А-95 збільшилась на 9,14 грн, що становить 53% від ціни у лютому, роздрібна ціна дизельного пального

збільшилась на 9,95 грн. або на 58% від ціни у лютому. Найбільший спад відбувся наступного місяця, у квітні 2014 року, ціна на А-95 та на дизельне пальне зменшилась на 1,49 грн. або на 22%

Теоретичні дані, отримані за допомогою методу аналітичного вирівнювання видів лінійної функції, параболічної функції 2-го рівня та показникової функції представлені у таблиці 1 [5]:

Таблиця 1

Теоретичні ціни на бензин (розрахунок авторів)

Місяць	Середньомісячні роздрібні ціни на бензин А-95, грн/л	Теоретичний рівень ціни на бензин А-95 за лінійною функцією $y = 0,28t + 7,32$	Теоретичні ціни на бензин А-95 за параболою 2-го ступеня $y = 0,009t^2 - 0,1464t + 10,88$	Теоретичні ціни на бензин А-95 за показниковою функцією $y = 6,88x^{0,2882}$
січень.12	10,1	7,60	10,74	6,88
лютий.12	10,3	7,88	10,62	8,08
...
листопад.15	19,99	20,50	23,22	16,80
грудень.15	20,9	20,78	23,90	16,88
Прогнозні значення				
січень.16	-	21,06	24,60	16,96
лютий.16	-	21,34	25,31	17,04
березень.16	-	21,62	26,04	17,12
квітень.16	-	21,90	26,79	17,19

Підсумовуючи результати значень стандартизованої помилки апроксимації, виходить, що за критерієм мінімальності перевагу слід віддати трендовій моделі параболічного типу 2-го ступеня:

$$y = 0,009t^2 - 0,1464t + 10,88$$

де у - середньомісячні ціни на бензин А-95, t – період.

При розрахованому значенні коефіцієнту детермінації ($R^2=0,78$) дана модель пояснює 78% змін ціни на бензин А-95. Розрахована F-статистика дорівнює:

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} \times \frac{n - m - 1}{m} = 81,77$$

Табличне значення статистики Фішера при рівні значущості $\alpha=0,05$ дорівнює $F_{(1;46;0,05)} = 4,05$. Тоді коефіцієнт детермінації R^2 і рівняння загалом є статистично значущі.

Зростання світових цін на нафту і нафтопродукти, скорочення надходження нафтової сировини та власного виробництва, підвищення мита на вивіз з Росії нафти та світлих нафтопродуктів призводять до виникнення на українському ринку дефіциту бензинів і дизельного пального та зростання на них цін. Динаміка роздрібних цін на бензин моделі А-95 та дизельне паливо і ціна на нафту BRENT представлена на рис. 2.

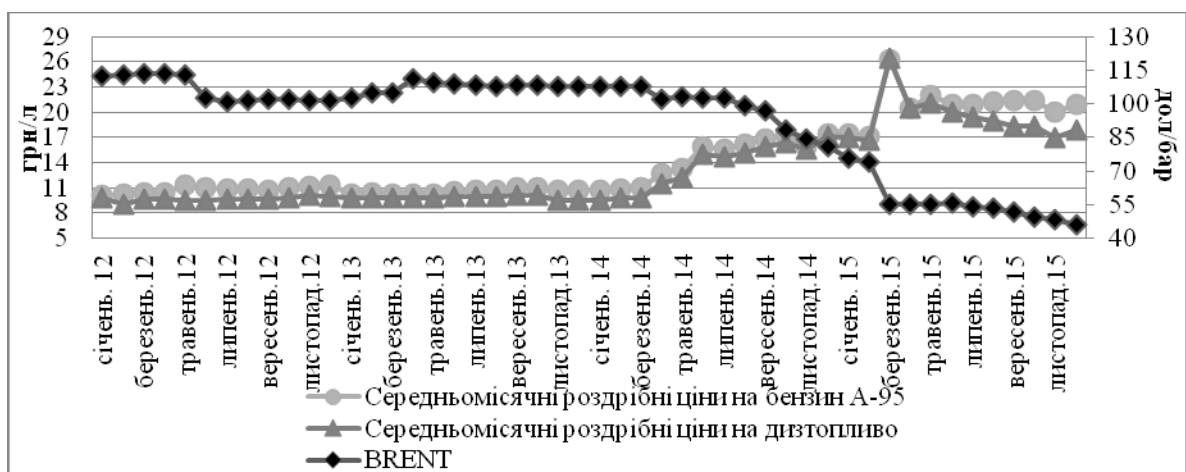

Рис.2. Динаміка роздрібних цін на основні види нафтопродуктів у Дніпропетровській області та динаміка цін BRENT 2012-2015 рр.

У той час як ціна на світову марку BRENT зменшується, ціна на роздрібний бензин в Україні збільшується, це пояснюється тим, що ціна формується із кількох факторів: світова вартість, податки, логістика, маржа і витрати які витрачаються на АЗС. Структура роздрібної вартості представлена на рисунку 4. Найбільша частина припадає на податки, так у вартості пального моделі А-95 близько 40% складають податки, у той час як в інших країнах цей показник значно нижчий. У США податки формують тільки 20% роздрібної вартості палива, у Канаді – 32%.

Будь-яке падіння світових цін на енергоносії може вплинути на економіку країну, тільки якщо одночасно уряд залишає податки на колишньому рівні, а саме, акцизний податок на бензин і дизпаливо, фіксована ставка акцизного податку з кінцевого продажу нафтопродуктів. Оскільки в Україні на тлі

зниження цін на нафту навпаки, податки підвищуються, то за рахунок податків рівень цін на паливо збільшується.

Згідно із законопроектом № 3688 Верховної Ради акцизи на моторні палива на період з 1 січня до 30 червня 2016 року були підвищені на 13%: зокрема, для бензину ставка зростає з 202 євро/т до 228 євро/т. Даним законопроектом акциз на альтернативне моторне паливо підвищений на постійній основі на 42% - з 99 євро/т до 141 євро/т (або 120 євро за 1 тис. л). Ухвалений закон містить певні норми щодо посиленого контролю за сплатою акцизного збору з нафтопродуктів. Прийнятий закон компенсує падіння цін на нафту – тому ціни на бензин залишаються без змін [3].

На рівень ціни на пальне в Україні значно впливає і курс гривні щодо долару, оскільки розрахунки за поставки ведуться виключно в доларах. Тому коливання курсу має значний вплив на роздрібну ціну бензину.

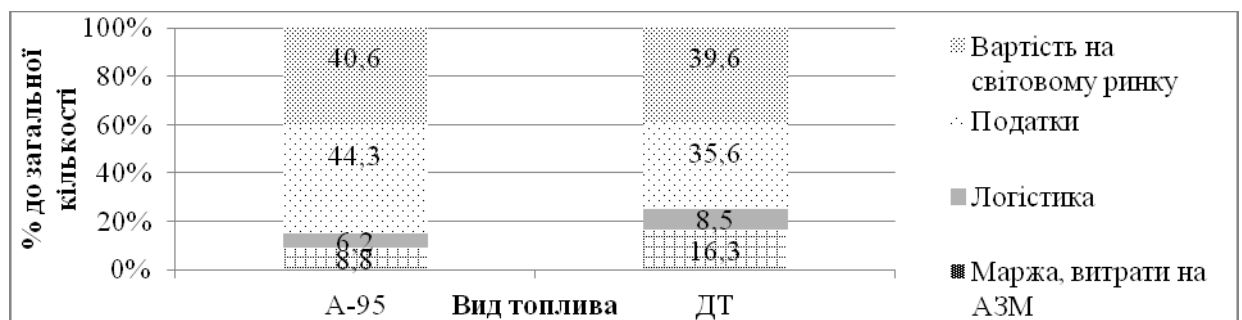

Рис.3. Структура роздрібної ціни на українське паливо

Таблиця 2

Основні чинники впливу на показники ринку нафтопродуктів у 2011-2015 рр.

Рік	Кількість працюючих, осіб	АЗС, шт.	Капітальні інвестиції, млн. грн..	Обсяг реалізованої нафтопереробної продукції, млн. грн.
2011	3352,2	447	505,968	5242,9
2012	3236,7	451	626,978	5774,3
2013	3170	454	679,327	5918
2014	2898,2	432	425,823	6819,2
2015	2768,3	459	285,313	6437,7

Взаємозв'язок між реалізованим обсягом нафтопереробних продуктів у Дніпропетровській області за 2011-2015 рр., кількістю працівників в

енергетичному секторі, кількістю АЗС та інвестиції в енергетичному секторі можливо відобразити за допомогою функції (табл. 2) [5].

Застосуємо виробничу функцію Кобба-Дугласа, яка має вигляд:

$$Y = 28.56 \cdot K^{(-1.7)} \cdot E^{(-1.2)} \cdot I^{0.16},$$

де Y – реалізований обсяг нафтопереробних продуктів в Дніпропетровській області, млн. грн., K – кількість працівників в енергетичному секторі, E – кількість АЗС, шт., I – інвестиції в енергетичному секторі, млн. грн.

При розрахованому значенні коефіцієнту детермінації ($R^2=0,976$,) дана модель пояснює 97,6% зміни реалізованого обсягу нафтопереробних продуктів, стандартна похибка – 0,01. Отримана модель є значущою при $F=95,6$. Оскільки $\alpha + \beta + \omega < 1$, то функція має ефект зменшення, тобто кількість вироблених нафтопереробних продуктів зменшується при збільшенні двох факторів впливу - кількості працівників в енергетичному секторі та кількості АЗС.

Даний ефект зменшення кількості обсягу реалізації також досягається тим, що зростання цін і брак якісного палива призвели до того, що збільшилося виробництво як фальсифікату, так і легального бензину, виробленого з порушеннями технологій. Чим вище ціни на паливо, тим більше підробок з'являється на ринку, що призводить до збільшення частки тіньового ринку нафтопродуктів та до зменшення надходжень до бюджету.

При збільшенні кількості інвестицій в дану сферу на 1%, при незмінній кількості інших чинників, виробництво збільшуються на 0,16%, що свідчить про не дуже ефективне використання інвестицій для збільшення виробництва в Дніпропетровській області. В останні роки в Україні недостатньо привабливі умови для більш активної діяльності внутрішніх та іноземних інвесторів, що в свою чергу обумовлює потребу у додатковому обсязі інвестиційного капіталу. Інвесторів відволікає наявність корупції в секторі, відсутності гарантії захисту прав, та інше. Покращення інвестиційного клімату, підвищення рейтингових оцінок від міжнародних агентств зможе призвести до збільшення інвестиції в

енергетичному секторі, а отже, і покращення ситуації на ринку автомобільного бензину.

Збільшення на 1% кількості працюючих в енергетичному секторі, при незмінній кількості інших чинників, призведе до зменшення обсягу реалізованої нафтопереробної продукції зменшиться на 1,7%. Через збільшення ціни на бензин зменшилась кількість покупців палива, що може призвести до закриття місця роботи або до зменшення заробітної плати.

Якщо кількість АЗС у Дніпропетровській області збільшиться на 1%, при незмінній кількості інших чинників, це призведе до зменшення обсягу реалізованої нафтопереробної продукції зменшиться на 1,12%. Більша частка палива знаходиться на тіньовому ринку, постачається через АЗС, які можуть бути не зареєстровані, мати порушення технологій, не відповідати сучасним національним та світовим стандартам.

Висновки і пропозиції. Рост цін внаслідок девальвації гривні та падіння промислового виробництва, підвищення податків в Україні на акциз палива значно вплинули на сучасний стан енергетичного ринку в Україні, а також у Дніпропетровській області. Відповіддю ринку на зростаючі проблеми стало зростання тіньового сегмента.

Вирішенням даних проблем можливо після здійснення ефективної державної політики. Серед пропозицій щодо покращення стану ринку можна визначити основні заходи. Нафтовий ринок має стати частково регульований, оскільки це дозволить зменшити частку тіньового ринку. Слід встановити пільгові ціни для соціального сектору, які здійснюють комунальні, медичні та інші послуги. Підвищення податку на експорт палива із України дозволить збільшити частку вітчизняної продукції та її збуту на внутрішній ринок.

Такі дії зможуть покращити ситуацію на ринку нафтопереробних продуктів Дніпропетровської області і економіки в цілому, оскільки її покращення може вплинути на низку важливих секторів економіки області.

Бібліографічні посилання:

1. А. Стасенко. Стабільна робота нафтогазового комплексу як запорука економічної та енергетичної безпеки держави /А. Стасенко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2006 р. – № 90. – 41-43 с.
2. В. Кравченко Сучасний стан світового та українського ринку нафти в умовах глобалізації / Кравченко В.О., Гудаков О.К. // Вісник Маріупольського державного університету. - Сер.:Економіка – 2013 р.–№3 – 83–86 с.
3. ВР підвищила акцизи на моторні палива на 13% [Електронний ресурс] // Interfax-Україна: [сайт] – Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/313739.html>
4. М. Дорожкіна. Ринок нафти та нафтопродуктів України: проблеми розвитку та регулювання/ Дорожкіна М. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка,– 2006 р. – №85. – 8-11 с.
5. Служба статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс] // Головне управління статистики у Дніпропетровській області: [сайт]. – Режим доступу: www.dneprstat.gov.ua/

List of references:

1. Stasenko A. Stable operation of oil and gas as key to economic and energy security / A. Stasenko // Bulletin of Kyiv National University. Taras Shevchenko. - 2006.-№ 90.-41-43 p.
2. Kravchenko V. Current state of world and Ukrainian oil market in the context of globalization / Kravchenko V.A., Hudakov A.K. // Bulletin Mariupol State universytetu.- Avg.: Economics - 2013-№3 - 83-86 p.
3. The government of Ukraine increased excise taxes on motor fuels by 13% [electronic resource] // Interfax-Ukraine [site] - Access: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/313739.html>
4. Dorozhkina M. Oil market and oil products in Ukraine: problems of development and regulation / M.M. Dorozhkina // Bulletin of Kyiv National Taras Shevchenko - 2006. - №85. - 8-11 p.
5. Statistic service in the region of Dnepropetrovsk [electronic resource] // Department of Statistics in Dnepropetrovsk [site]. - Access: www.dneprstat.gov.ua/

УДК 657

JEL Classification: M 400

Волковська Я.В.

аспірант кафедри бухгалтерського обліку
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Волковская Я. В.

аспірант кафедри бухгалтерського учёта
Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця

Volkovska I. V.

Postgraduate student of the department of accounting
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ОСНОВНІ ТА ДОДАТКОВІ ВИТРАТИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ

ОСНОВНЫЕ И ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ РАСХОДЫ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ГОСТИНИЧНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСА

THE BASIC AND ADDITIONAL OPERATING COSTS AT THE ENTERPRISES OF THE HOTEL-RESTAURANT COMPLEX

Охарактеризовано причини наявності основних та додаткових витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу на теперішній час. Встановлено, які витрати операційної діяльності доцільно відносити до основних, а які – до додаткових. Запропоновано склад основних витрат операційної діяльності підприємств готельно-ресторанного комплексу. Згруповано додаткові витрати операційної діяльності у розрізі підрозділів на підприємствах готельно-ресторанного комплексу.

Ключові слова: готельно-ресторанний комплекс, основні витрати, додаткові витрати, витрати операційної діяльності, підрозділ.

Охарактеризованы причины наличия основных и дополнительных расходов операционной деятельности на предприятиях гостинично-ресторанного комплекса в настоящее время. Установлено, какие расходы операционной деятельности целесообразно относить к основным, а какие - к дополнительным. Предложен состав основных расходов операционной деятельности предприятий гостинично-ресторанного комплекса. Сгруппированы дополнительные расходы операционной деятельности в разрезе подразделений на предприятиях гостинично-ресторанного комплекса.

Ключевые слова: гостинично-ресторанний комплекс, основные расходы, дополнительные расходы, расходы операционной деятельности, подразделение.

The causes of basic and additional operating costs at the enterprises of the hotel-restaurant complex are characterized at present day. It was established which costs are advisable basic and which costs are additional. A composition of the basic operating costs at the enterprises of the hotel-restaurant complex is proposed. The additional operating costs at the enterprises of the hotel-restaurant complex are grouped in the context of departments.

Keywords: hotel-restaurant complex, basic costs, additional costs, operating costs, department.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах ринку стає важливим постійно відстежувати зміни у внутрішньому та зовнішньому

середовищах, адже це впливає на стійкість підприємства. Внаслідок того, що напрямки діяльності поширюються, і кожне підприємство намагається поширити спектр наданих послуг, то і витрати виникають різного характеру, тому потребують більш детального дослідження, що підтверджує актуальність вибраної теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження витрат зробили такі видатні українські й іноземні вчені та економісти-практики, як С. Ф. Голов, О. В. Карпенко, Л. В. Нападовська, В. І. Попович, В. В. Сопко, Г. І. Зима, Ю. В. Карпенко, С. Булаєв, І. П. Василевич та інші. Проте не дивлячись на досягнення цих вчених, слід відзначити, що є недостатньо вивченим питання складу витрат у різних підрозділах готельно-ресторанного комплексу. Це підвищує актуальність цього дослідження.

Метою роботи є виділення основних та додаткових витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу.

Результати дослідження. Дослідження структури витрат є важливим, адже якщо розумієш, які витрати виникають, внаслідок чого та у якій кількості, тоді простіше їх оптимізувати, що є необхідним, адже під час здійснення діяльності постійно виникають нові обставини, через які треба витратити більше коштів у тому чи іншому напрямку, тому витрати доцільно переглядати та аналізувати як перед плануванням, так і під час та після понесення.

Слід відзначити, що коли йде мова про готельно-ресторанні комплекси, то витрати все ж таки простіше розглядати перш за все у розрізі кожного підрозділу/суб'єкту господарювання, які будуть виступати окремими центрами відповідальності. При цьому витрати будуть основні та додаткові. Так, до основних витрат можна віднести ті, що виникають внаслідок основної діяльності час від часу, до додаткових – ті, що виникають через відповідності вимогам «зірковості» та забаганки клієнтів. Не дивлячись на те, що у готельно-ресторанному комплексі може бути багато підрозділів/суб'єктів господарювання (готель, ресторан, тренажерний зал тощо), проте склад витрат

є стандартним, що можна побачити на рис. 1 (сформовано автором на підставі [3-8]).

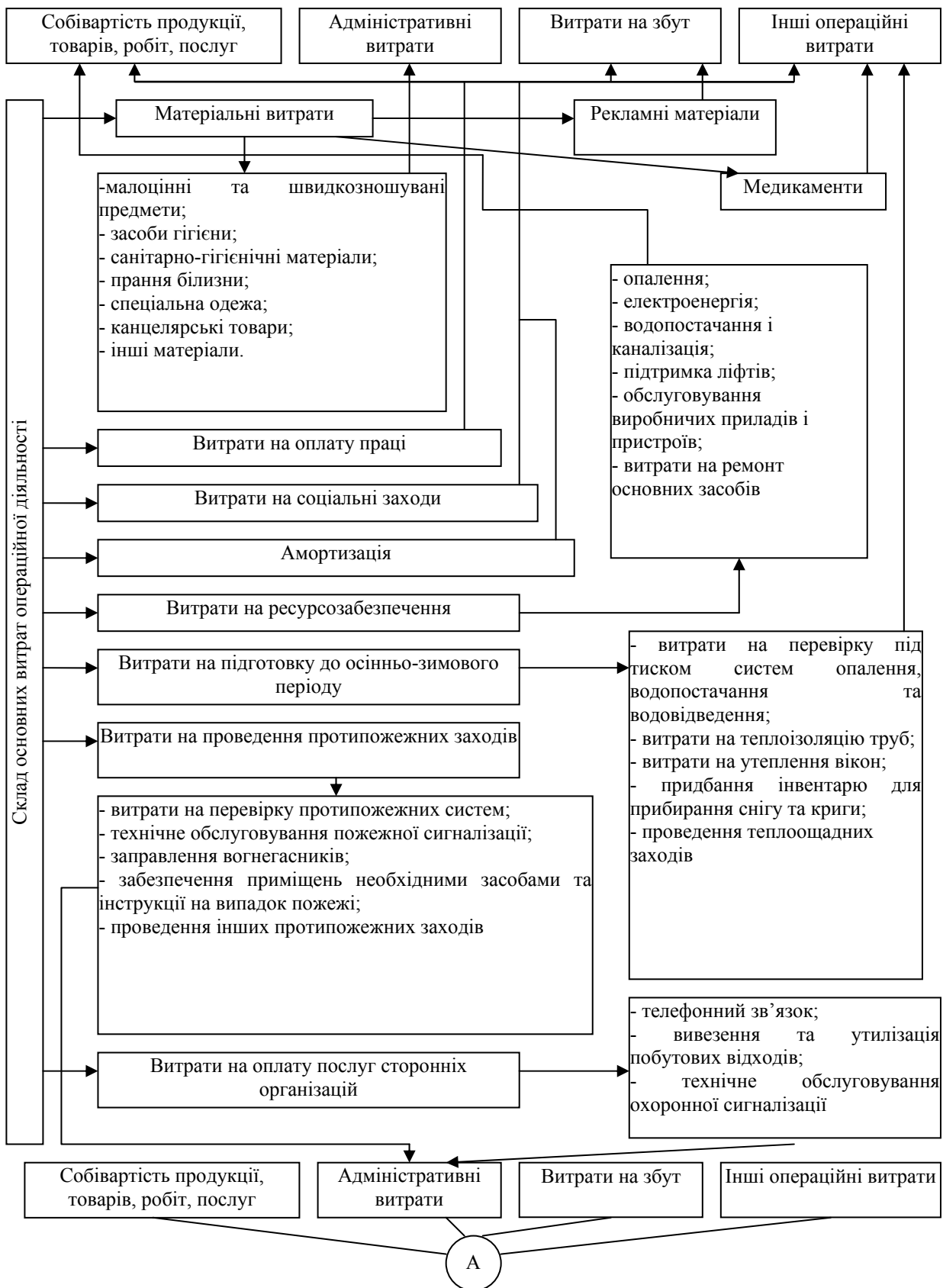
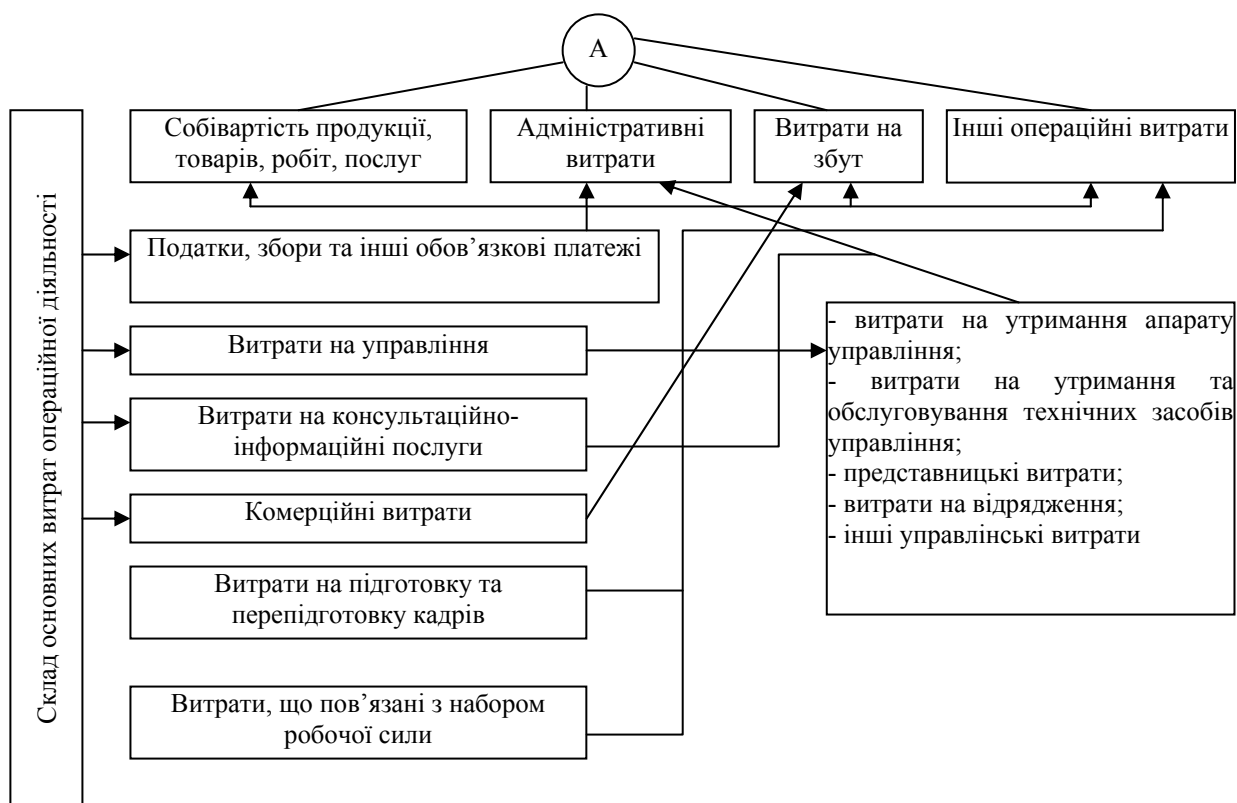

Рис. 1. Склад основних витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу

Закінчення рис. 1. Склад основних витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу

Проте, як було відзначено раніше, окрім основних витрат на підприємствах готельно-ресторанного виникають також і додаткові витрати, які відрізняються на кожному підрозділі, тому потребують окремого дослідження. Слід відзначити, що встановлення витрат у розрізі підрозділів пояснюється ще й основним принципом Єдиної системи рахунків для готельного бізнесу. Так, єдина система «Uniform System of Accounts for the Lodging Industry» (USALI) народилася в США і вперше була опублікована в 1926 році. З того часу було опубліковано кілька редакцій. Основний принцип Єдиної системи полягає в тому, що результати відображаються в звітності кожного відділу готелю відповідно до традиційної відповідальності і організаційної структури, які присутні в більшості готелів. Всі витрати, які відносяться до конкретного відділу (і контролюються ним), розподіляються на рахунок виручки цього відділу для отримання операційного прибутку [9, с. 185]. Наявність додаткових підрозділів безумовна для функціонування готелю у туристичних зонах, лікувально-рекреаційних територіях, що нівелює сезонність їх завантаження

[10]. Тобто основними причинами наявності додаткових витрат є: сезонність надання послуг; відповідність вимогам «зірковості»; попит клієнтів на окремі послуги. Тож автором згруповано додаткові витрати операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу на підставі [1-8], що представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Склад додаткових витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу у розрізі підрозділів

Підрозділ	Додаткові витрати
1	2
Готель	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на класифікацію <ul style="list-style-type: none"> - витрати на категоризацію; - витрати з покращення інфраструктури; - виконання вимог щодо «зірковості»; 2. Витрати на обслуговування клієнтів <ul style="list-style-type: none"> - витрати на інформаційні послуги; - витрати на зберігання кореспонденції, цінних речей; - витрати на паркування; - витрати на особисту охорону клієнтів. 3. Витрати на поліграфічні послуги <ul style="list-style-type: none"> - роздавальні матеріали. 4. Витрати на посередницькі послуги <ul style="list-style-type: none"> - витрати на резервування місць, номерів, квитків на різні заходи; - витрати на організацію зустрічей. 5. Витрати, що пов'язані із задоволенням особливих побажань клієнтів 6. Витрати на проведення конференцій 7. Витрати на організацію та підтримку дитячих кімнат
Ресторан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на ліцензії 2. Витрати, що пов'язані із задоволенням особливих побажань клієнтів 3. Витрати на обслуговування клієнтів: <ul style="list-style-type: none"> - інформаційні послуги; - витрати на музичний фон; - витрати на послуги з організації дозвілля. 4. Витрати на тематичні вечори 5. Витрати на дизайнерське оформлення та підтримку інтер'єру
Пральня	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати, що пов'язані з видаленням плям, фарбуванням 2. Витрати, що пов'язані із наданням послуг щодо шиття
Транспортний відділ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на посередницькі послуги <ul style="list-style-type: none"> - витрати на резервування місць, номерів, квитків на різні заходи; - витрати на організацію зустрічей. 2. Кур'єрські послуги 3. Витрати на супровід клієнта на різних зустрічах, заходах
Магазин	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на поліграфічні послуги 2. Витрати, що пов'язані із задоволенням особливих побажань клієнтів
Тренажерний зал	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на проведення змагань 2. Витрати на надання послуг масажу та окремих SPA-процедур
Басейн	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на проведення змагань 2. Витрати на організацію та проведення лікувальних процедур
Сауна/баня, SPA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на організацію та проведення лікувальних процедур 2. Витрати на підготовку та організацію відпочинку, вечірок

Висновки та пропозиції. Таким чином, можна зробити висновок, що на підприємствах готельно-ресторанного комплексу виникають витрати різного

характеру, що можна пояснити особливістю діяльності, адже потреби клієнтів щороку стають вище, стандарти вимагають покращення якості надання послуг, внаслідок цього і спектр діяльності розширюється, що тягне за собою виникнення додаткових витрат. Такі витрати доречніше розглядати у розрізі підрозділів для більш простішого управління та розуміння причин виникнення. Звичайно, не завжди у наявності така кількість підрозділів, все залежить від рівня готельно-ресторанного комплексу, проте якщо говоримо категорія «5 зірок», то це завжди великий спектр додаткових послуг, для надання яких необхідно понести певні витрати. Проте різноманіття послуг на підприємстві ускладнює процес його управління, зокрема витратами, тому окремим питанням стає організація обліку витрат, що потребує подальшого вивчення.

Напрямами подальших досліджень є побудова моделі організації обліку витрат операційної діяльності на підприємствах готельно-ресторанного комплексу.

Бібліографічні посилання:

1. Булаев С. Учёт отдельных гостиничных затрат / С. Булаев // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=PBI;n=196365;dst=0>
2. Василевич И. П. Расходы гостиниц на оплату услуг по договорам на управление / И. П. Василевич // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mcd-pkf.com/publication/hospitality/publ_08.html
3. Граковський Ю. Готельні послуги: організація діяльності, облік доходів та витрат / Ю. Граковський // Вісник. – 2013. - №22. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5521>
4. Єфімова О. П. Економіка готелів і ресторанів / О. П. Єфімова, Н. А. Єфімова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kniga.scienceontheweb.net/suschnost-izderjek-proizvodstva-obrascheniya-25283.html>
5. Зима Г. І. Підходи до удосконалення обліку калькулювання собівартості готельних послуг / Г. І. Зима, Н. І. Самбурська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2014/12.pdf
6. Карпенко Ю. В. Формування собівартості готельних послуг: галузеві особливості та чинники впливу / Ю. В. Карпенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2012_1_37
7. Король С. Учёт расходов на предприятиях, предоставляющих гостиничные услуги. Часть 1. Структура расходов гостиницы / С. Король // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/1%20bid11890.html>
8. Коцербуба Н. В. Оптимізація витрат підприємств ресторанного господарства в ринкових умовах / Н. В. Коцербуба, Є. В. Майданюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/32_PRNT_2013/Economics/7_14_8404.doc.htm
9. Кубаткина Г. А. Разработка управленческой отчетности в гостиничном бизнесе/ Г. А. Кубаткина // Молодой ученый. — 2010. — №5. Т.1. — С. 185-187.

10. Чабанюк О. М. Особливості обліку витрат та калькулювання собівартості готельних послуг / О. М. Чабанюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(3\)_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(3)_61)

List of references:

1. Bulaev S. Uchjot ot del'nyh gostinichnyh ztrat / S. Bulaev // [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi? req=doc;base=PBI;n=196365;dst=0>
2. Vasilevich I. P. Rashody gostinic na oplatu uslug po dogovoram na upravlenie / I. P. Vasilevich // [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.mcd-pkf.com/publication/hospitality/publ_08.html
3. Grakovs'kij Ju. Gotel'ni posluzhi: organizacija dijal'nosti, oblik dohodiv ta vitrat / Ju. Grakovs'kij // Visnik. – 2013. - №22. - [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5521>
4. Ćfimova O. P. Ekonomika goteliv i restoraniv / O. P. Ćfimova, N. A. Ćfimova // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://kniga.scienceontheweb.net/suschnost-izderjek-proizvodstva-obrascheniya-25283.html>
5. Zima G. I. Pidhodi do udoskonalennja obliku kal'kuljuvannja sobivartosti gotel'nih posluzh / G. I. Zima, N. I. Samburs'ka // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2014/12.pdf
6. Karpenko Ju. V. Formuvannja sobivartosti gotel'nih posluzh: galuzevi osoblivosti ta chinniki vplivu / Ju. V. Karpenko // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2012_1_37
7. Korol' S. Uchjot rashodov na predprijatijah, predostavljajushhih gostinichnye usluzhi. Chast' 1. Struktura rashodov gostinicy / S. Korol' // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://dtkk.com.ua/show/1%20bid11890.html>
8. Koceruba N. V. Optimizacija vitrat pidpriemstv restorannogo gospodarstva v rinkovih umovah / N. V. Koceruba, Ć. V. Majdanjuk // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.rusnauka.com/32_PRNT_2013/Economics/7_14_8404.doc.htm
9. Kubatkina G. A. Razrabotka upravlencheskoj otchetnosti v gostinichnom biznese/ G. A. Kubatkina // Molodoj uchenyj. — 2010. — №5. T.1. — S. 185-187.
10. Chabanjuk O. M. Osoblivosti obliku vitrat ta kal'kuljuvannja sobivartosti gotel'nih posluzh / O. M. Chabanjuk // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(3\)_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(3)_61)

УДК 336.27

JEL Classification: H63

Пасічник Ю.В.

доктор економічних наук, професор,
Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання
економіки

Пасичник Ю.В.

доктор экономических наук, профессор
Государственный научно-исследовательский институт информатизации и
моделирования экономики

Pasichnyk Y.V.

Doctor of Economic Sciences, Prof.,
Of State Scientific Research Institute Of Informatization and Economic Modelling

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОЙ ЭКОНОМИКИ

THE STRATEGIC ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT THE ECONOMY OF THE UKRAINE

У статті досліджено місце та роль державного боргу в системі державних фінансів, а також визначено концептуальні засади формування державного боргу в умовах економічної кризи. Здійснено аналіз показників державного боргу в Україні та виявлено основні проблеми в управлінні боргом. Автором обґрунтовано необхідність удосконалення системи управління боргом, аналізу заборгованості та контролю. За результатами дослідження визначено принципи управління та вдосконалення системи управління державним боргом України.

Ключові слова: бюджет, борг, ВВП, державний борг, управління, механізм, інструменти управління.

В статье исследовано место и роль государственного долга в системе государственных финансов, а также определены концептуальные основы формирования государственного долга в условиях экономического кризиса. Осуществлен анализ показателей государственного долга в Украине и выявлены основные проблемы в управлении ним. Автором обоснована необходимость совершенствования системы управления долгом, анализа задолженности и контроля. По результатам исследования определены принципы и совершенствования системы управления государственным долгом Украины.

Ключевые слова: бюджет, долг, ВВП, государственный долг, управление, механизм, инструменты управления.

This paper investigates the place of public debt in the system of public finance, as well as the conceptual basis for the formation of public debt in the conditions of the economic crisis. The analysis of indicators of public debt in Ukraine has been conducted. The problems of the debt management are revealed. The article emphasizes the necessity of debt management improvement, debt analysis and control. Principles of debt management and areas of improvement in the system of Ukraine's debt management were defined.

Key words: budget, debt, GDP, public debt, management, mechanism, management tools.

Постановка проблеми. Актуальним питанням в умовах сьогодення, для України, як і для більшості розвинених країн світу, постає збалансування державних та місцевих бюджетів, як механізму забезпечення сталого економічного зростання. Одним із ефективних інструментів покриття бюджетного дефіциту вважаються запозичення, що здійснюються на внутрішньому та зовнішньому ринках. Застосування позикової політики, неминуче призводить до утворення державного боргу, який потребує не лише своєчасного повернення, але й ефективного обслуговування. Відтак, формування ефективного механізму управління державним боргом є – елементом фінансової політики держави.

Управління державним боргом, у загальному вигляді, являє собою взаємозв'язок бюджетних, фінансових, облікових, організаційних та інших важелів, спрямованих на регулювання обсягу державного боргу та сприяння зниженню впливу боргового навантаження на економіку держави, проте конкретизація обраних важелів залежить від пріоритетів фінансової політики держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Природа державного боргу, причини його виникнення та зростання, а також механізм управління ним, повсякчасно вивчаються вітчизняними та західними ученими. Так, у працях Базилевича В., Федосова В., Мельника А., Желюк Т., Козюк В., Єкимової К., Лісовенко В., Терещенко В. та інших науковців досліджено історичні засади виникнення боргу та реалізація боргової політики держави. Проблемам побудови ефективного механізму управління боргом присвячено доробки Прутської О., Сомченкова О., Юрія С., Кириченко О., Лютого І., Рожко О. та інших науковців.

Значна увага в управлінні державним боргом та його концептуальним засадам приділена в працях західних науковців, як то: А. Вега [11], Б. Генрі [8], Е. Касіо-Паскаль [8], Е. Остін [9], К. Рейнхарт [10], К. Рогофф [10] та інших, адже державний борг, внутрішнього та зовнішнього походження, є невіддільним елементом фінансових систем більшості країн світу. Однак, не

зважаючи на значні дослідження та здобутки вітчизняних та західних науковців і до тепер існує низка проблемних аспектів управління державним боргом. Так, і до нині відсутня єдина й централізована організаційна структура та результативний механізм управління боргом.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження динаміки державного боргу України із застосуванням методів управління ним та формулювання основних підходів удосконалення чинної системи управління державним боргом.

Виклад основного матеріалу. Основними факторами виникнення державного боргу в Україні вважають залучення прямих кредитів НБУ та надання державних гарантій щодо іноземних кредитів підприємницьких структур (1991-1994 рр.).

Новою редакцією Бюджетного кодексу України, зокрема, п. 20 ст. 2 визначено: «державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають унаслідок державного запозичення» [1]. Граничний розмір внутрішнього й зовнішнього державного боргу розраховується окремо кожного бюджетного року та прописується в Законі України «Про Державний бюджет України». Так, Законом України «Про Державний бюджет на 2016 р.» (у редакції від 04.08.2016 р.) визначено граничний обсяг державного боргу в 2016 р. становитиме 1501,48 млрд. грн. [5]. Втім, державний борг може бути фінансовим інструментом і об'єктом управління одночасно. Як фінансовий інструмент – державний борг забезпечує можливість законодавчим та виконавчим органам влади здійснювати вплив на грошовий обіг, фінансовий ринок, інвестиції, виробництво, зайнятість, на рівень заощаджень та інші економічні процеси.

Так, з метою стабілізації економіки України, урядом було прийнято «Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2013-2015 роки», яка визначала, що: відношення обсягу державного боргу до ВВП установлюється на рівні не більш як 30,6 %, 30,9 % і 31%, а частка державного

внутрішнього боргу – не менш як 50 % [7]. Згідно зі звітними даними Міністерства фінансів України скорочення ВВП у 2014 р. становило 28,1% у порівнянні з 2013 р., що негативно вплинуло на частку боргових зобов'язань у ВВП по країні (табл. 1).

Отже, визначені на законодавчому рівні, норми не було дотримано, а поглиблення наслідків фінансової кризи зумовили необхідність нових запозичень.

Таблиця 1

Динаміка сукупного державного боргу та ВВП України в 2010–2015 рр. [2]

Сукупний державний борг				ВВП				Співвідношення (держборг/ ВВП)
роки	млн. грн.	Зміни		роки	млн. грн.	Зміни		
		млн. грн.	%			млн. грн.	%	
2010	432235	+115351	+36,4	2010	1082569	+169224	+18,5	39,9
2011	473122	+40886	+9,5	2011	1316600	+234031	+21,6	35,9
2012	515511	+42389	+9,0	2012	1408889	+92289	+7,0	36,6
2013	584114	+68604	+13,3	2013	1454931	+46042	+3,3	40,1
2014	1100564	+516450	+88,4	2014	1566728	+111797	+7,7	70,2
2015	1572180	+471616	+42,9	2015	1979458	+412730	+26,3	79,4

Реальна картина боргових зобов'язань України станом на 01.07.2016 р. представлена в табл. 2.

Таблиця 2

Державний та гарантований державою борг України за 2011-2015 рр. та станом на 01.07.2016*

Стаття, млн. дол. США	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	01.07.2016
1. Державний борг	44716,25	49946	60079,9	60058,2	55593,1	57784,35
– частина державного боргу у загальній сумі, %	75,5	77,4	82,1	86,0	84,9	86,1
1.1. Внутрішній борг	20209,14	23808,2	32148,1	29235,6	21166,1	22140,1
1.2. Зовнішній борг	24507,1	26137,7	27931,8	30822,5	34427	35644,24
2. Гарантований державою борг	14507,41	14549,3	13082,4	9753,76	9912,58	9331,8
– частина гарантованого державою боргу у загальній сумі, %	24,5	22,6	17,9	14,0	15,1	13,9
1.1 Внутрішній борг	1539,86	2028,2	3394,11	1767,02	894,12	821,25
1.2. Зовнішній борг	12967,55	12521,1	9688,33	7986,75	9018,46	8510,55
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	59223,66	64495,3	73162,3	69811,9	65505,7	67116,14

* побудовано автором за даними Міністерств фінансів України : <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet>

За період дослідження, загальна сума боргу перманентно змінювалась. Так, найвищий розмір загального боргу держави було зафіксовано в 2013 р. – 73,16 млрд. дол. США, у той час, як 2015 р. він становив 65,51 млрд. дол. США.

Нецільове використання отриманих міжнародних кредитів у 2011-2013 рр. сприяло значному їхньому зростанню. Так, 2013 р. сума державного боргу становила 60,08 млрд. дол. США, з яких 46,5 % становив зовнішній борг. Відсутність ресурсів для розрахунку за наявними позиками та додаткові запозичення 2014-2015 рр. призвели до зростання частки зовнішнього боргу до 51,3 та 61,9 відсотка відповідно.

Реакцією уряду на таку ситуацію стало прийняття низки нормативних актів щодо управління боргом держави. Так, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», було надано право Міністерству фінансів України здійснювати правочини щодо зовнішнього державного та гарантованого державою боргу шляхом обміну (зміни розмірів наявних позик), випуску та продаж боргових зобов'язань держави [4]. Було встановлено перелік зовнішніх боргових зобов'язань країни, щодо яких можлива зміна розмірів запозичень та визначено право Кабінету Міністрів України та місцевих рад приймати рішення про тимчасове зупинення здійснення платежів за всіма або деякими борговими зобов'язаннями Законом України «Про особливості здійснення правочинів із державним, гарантованим державою боргом та місцевим боргом» від 19.05.2015 р. [6] та Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про деякі питання вчинення в 2015 році правочинів з державним боргом за державними зовнішніми запозиченнями та гарантованим державою боргом» [3]. Як наслідок впровадження зазначених заходів було відмічено перерозподіл пропорції внутрішнього та зовнішнього боргу.

Отже, на рівні держави, не зважаючи на зусилля уряду, існує необхідність розробки та адаптації дієвих механізмів управління боргом. У загальному вигляді, управлінням державним боргом передбачає, як поточне обслуговування наявного державного та гарантованого державою боргу, так і погашення основної суми заборгованості. Сучасна ж практика управління державним боргом в Україні спрямована на: утримання загального рівня

боргових зобов'язань на економічно безпечному рівні, своєчасне їхнє виконання та формування набору інструментів щодо мінімізації боргу.

У країнах із розвинутою економікою система управління державним боргом ґрунтується на поточному та стратегічному плануванні, що включають: інституціональну, правову, економічну, технологічну складові та механізм регулювання боргу [8].

Серед основних інструментів, що використовуються в Україні та світі, управління державним боргом слід виокремити: рефінансування, уніфікацію, конверсію, консолідацію, анулювання державного боргу – відмова держави від усіх раніше взятих на себе боргових зобов'язань та реструктуризацію.

Але практичне їхнє застосування не завжди має позитивні результати. З метою розв'язання наявної проблеми щодо ефективного управління державним боргом, терміновим є вдосконалення правових засад у галузі управління державним боргом, зокрема, питання регулювання статусу суб'єктів позикових взаємин, податкове регулювання учасників фінансових ринків адже діючі законодавчі норми не повністю відповідають світовим стандартам.

Отже, доцільним, на нашу думку, є створення єдиної системи аналізу ризиків зовнішніх запозичень та формування уніфікованої системи оцінки їхньої ефективності. Вагомим кроком у вирішенні проблем управління державним боргом може стати формування єдиного ефективного підходу оцінки запозичень. Оцінювання доцільно здійснювати за такими етапами: визначення об'єкта оцінювання; окреслення періоду оцінювання та постановка мети й завдань оцінки; побудова кількісних та якісних критеріїв оцінювання. На нашу думку, набір критеріїв оцінювання ефективності управління боргом доцільно здійснювати в розрізі боргу (окремо за джерелами утворення). Зокрема, прийняттю рішення щодо впровадження заходів з управління державним боргом, повинні передувати певні процедури. Так, за умови випуску та розміщення нових державних цінних паперів необхідно здійснити оцінку оптимальності сьогоденної структури боргового портфелю держави, а рівень їхньої дохідності не повинен перевищувати рівень інфляції по країні.

Висновки. Державний борг впливає на розвиток усіх царин економіки країни, але постійне зростання сум державного боргу зумовлює необхідність побудови ефективної системи регулювання, що охоплює не лише державний борг, але й грошовий обіг, фондовий і фінансовий ринки, інвестиції, виробничий потенціал та економічні трансформації.

Останніми роками за результатами реалізованої бюджетної реформи відбулися коливання в обсязі й структурі сукупного державного боргу. Боргова політика, що здійснюється урядом виступає своєрідним каталізатором розвитку фінансового ринку й поглиблення фінансового середовища, спрямованим на скорочення кризових явищ і фінансових ризиків, а також зниження загального боргового навантаження на економіку. Отже, існує необхідність подальшого вдосконалення чинних підходів аналізу боргової стабільності з використанням сукупності боргових коефіцієнтів, а також з урахуванням особливостей економіки країн-позичальників.

Бібліографічні посилання:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Державний борг України. Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov>.
3. Деякі питання вчинення в 2015 році правочинів з державним боргом за державними зовнішніми запозиченнями та гарантованим державою боргом : Розпорядження Кабінету міністрів України № 859-р від 27.08.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/859-2015-%D1%80>.
4. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» : Закон України, №217-VIII від 02.03.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217-19>.
5. Про Державний бюджет України на 2016 рік : Закон України, № 928-VIII. від 25.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
6. Про особливості здійснення правочинів з державним, гарантованим державою боргом та місцевим боргом : Закон України, № 436-VIII від 19.05.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436>.
7. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2013-2015 рр. : Постанова Кабінету Міністрів України, № 320 від 29.04.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-%D0%BF>.
8. Cosío-Pascal, Enrique, (2010), “Paris Club: Intergovernmental Relations in Debt Restructuring”, in Herman, Barry; Ocampo, José Antonio, and Spiegel, Shari, Overcoming Developing Country Debt Crisis, Oxford University Press, New York.
9. Austin, Andrew D. “The Debt Limit: History and Recent Increases”, Congressional Research Service, April 27 2015.

10. Reinhart, Carmen M., and Rogoff, Kenneth S., "From Financial Crash to Debt Crisis" NBER Working Paper 15795, 2010 National Bureau Of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w15795>.
11. Vega, Alberto, "Eurostat, Soft Law and the Measurement of Public Debt: The Case of Public-Private Partnerships", *European Journal of Legal Studies*, Volume 6, Issue 2 (Autumn/Winter 2013/14), p. 96–118.
12. <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet> – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

List of references:

1. Budget code of Ukraine of 08.07.2010 No. 2456-VI. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Ukraine's state debt. Electronic resource]. – Mode of access : <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov>.
3. Some of the questions the Commission in 2015, deals with public debt for external state loans and state-guaranteed debt : the Cabinet of Ministers of Ukraine № 859-R 27.08.2015 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/859-2015-%D1%80>.
4. On amendments to the Law of Ukraine "On State budget of Ukraine for 2015" : the Law of Ukraine # o217-VIII from 02.03.2015. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217-19>.
5. On the State budget of Ukraine for 2016 : the Law of Ukraine from 25.12.2015 No. 928-VIII. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
6. Peculiarities of transactions with state and state-guaranteed debt and local debt : the Law of Ukraine No. 436-VIII of 19.05.2015. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436>.
7. Cerebrosterol strategy of state debt management for 2013-2015 resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 320 from 29.04.2013 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-%D0%BF>.
8. Cosío-Pascal, Enrique, (2010), "Paris Club: Intergovernmental Relations in Debt Restructuring" in Herman, Barry; Ocampo, José Antonio, and Spiegel, Shari, *Overcoming Developing Country Debt Crisis*, Oxford University Press, New York.
9. Austin, Andrew D. "The Debt Limit: History and Recent Increases", Congressional Research Service, April 27 2015.
10. Reinhart, Carmen M., and Rogoff, Kenneth S., "From Financial Crash to Debt Crisis" NBER Working Paper 15795, 2010 National Bureau Of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w15795>.
11. Vega, Alberto, "Eurostat, Soft Law and the Measurement of Public Debt: The Case of Public-Private Partnerships", *European Journal of Legal Studies*, Volume 6, Issue 2 (Autumn/Winter 2013/14), p 96-118.
12. <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet> – the Official website of the Ministry of Finance of Ukraine.

УДК 330.322 (477)

JEL Classification: E22

Тіщенко В. Г.

студентка фінансового факультету

Різцова Г. О.

студентка фінансового факультету

Пономарьова О. Б.

старший викладач

Університет митної справи та фінансів

Тищенко В. Г.

студентка фінансового факультета

Резцова А. А.

студентка фінансового факультета

Пономарева О. Б.

старший преподаватель

Университет таможенного дела и финансов

Tishchenko V. H.

Student of financial faculty

Riztsova H. O.

Student of financial faculty

Ponomarova O. B.

Senior Lecturer

University of customs and finance

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ В УКРАИНЕ INVESTMENT CLIMATE IN UKRAINE

У статті здійснено аналіз інвестиційного клімату в Україні в сучасних складних політико-економічних умовах. Розкрито структуру надходження прямих іноземних інвестицій в національну економіку, вивчено динаміку надходжень іноземного капіталу. Визначено основні проблеми залучення іноземних інвестицій в національну економіку, досліджено стан інвестиційного клімату в Україні за міжнародними рейтинговими оцінками. Розглянуто основні позитивні кроки національного уряду щодо удосконалення інвестиційного законодавства. Обґрунтовано важливу роль формування стабільного інвестиційного клімату у забезпеченні соціально-економічного розвитку України. Доведено необхідність розробки та реалізації державної стратегії залучення іноземних інвестицій в економіку України, запропоновано напрями підвищення інвестиційної привабливості національної економіки.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, міжнародні рейтинги.

В статье проведён анализ инвестиционного климата в Украине в современных сложных политико-экономических условиях. Раскрыта структура поступления прямых иностранных инвестиций в национальную экономику, изучена динамика поступлений иностранного капитала. Определены основные проблемы привлечения иностранных инвестиций в национальную экономику, исследовано состояние инвестиционного климата в Украине по международным рейтинговым оценкам. Рассмотрены основные позитивные

шаги національного правительства по совершенствованию инвестиционного законодательства. Обосновано важную роль формирования стабильного инвестиционного климата в обеспечении социально-экономического развития Украины. Доказана необходимость разработки и реализации государственной стратегии привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины, предложены направления повышения инвестиционной привлекательности национальной экономики.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, международные рейтинги.

The article analyzes the investment climate in Ukraine in the current difficult political and economic conditions. The structure of direct foreign investments in the national economy was opened, the dynamics of foreign capital was studied. The main problem of attracting foreign investments into the national economy was definitude, the investment climate in Ukraine was researched by international rating. The main positive steps of the national government for improving the investment legislation were examined. The important role of forming a stable investment climate to ensure socio-economic development of Ukraine was grounded. The necessity of developing and implementing state strategy of attracting foreign investment in Ukraine was proved, the ways of increasing investment attractiveness of the national economy were proposed.

Keywords: foreign investment, investment climate, investment attractiveness, international ratings.

Постановка проблеми. Події останнього року суттєво дестабілізували економічну систему України, призвели до її глибоких структурних деформацій. Збройний конфлікт на Сході України, політична й економічна нестабільність викликали відплив прямих іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику. В сучасних умовах Україна не спроможна забезпечити соціально-економічний розвиток за рахунок власних фінансових ресурсів і потребує притоку іноземного капіталу. Ситуація ускладнюється зростаючою конкуренцією на світових ринках капіталу. Формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із стратегічних завдань, що сьогодні стоять перед українською державою, від реалізації якого залежить можливість стабілізації національної економіки та її подальша соціально-економічна динаміка. Тому, проблема підвищення інвестиційної привабливості економіки України є надзвичайно актуальною і важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інвестиційного клімату, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності держави присвячені праці таких науковців: Бланк І.О., Гаврилюк О.В., Гончаров А.Б., Іваненко - Свинцицька І.Є., Іванонків О.О., Карпінський Б.А., Носова О.В., Пирогов О.В., Удалих О.О., О. Малютіна, В. Новицького, А. Пересади, А. Пехника, О. Рогача, А. Філіпенка та ін.

Високо оцінюючи внесок зазначених науковців у питання, що досліджуються, необхідно зауважити, що більшість авторів передусім приділяють високу увагу пріоритетним сферам та об'єктам вкладання капіталу, залишаючи недостатньо висвітленими чинники які негативно впливають на інвестиційний клімат держави, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Мета роботи полягає у визначенні факторів впливу на формування інвестиційного клімату в країні та окресленні пропозицій щодо покращення інвестиційного клімату держави.

Методи дослідження. Методологічною та інформаційною основою статті є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, статистична інформація. Під час дослідження використано методи систематизації, структурно-логічного аналізування, порівняння та узагальнення.

Результати. Питання покращення інвестиційного клімату та умов ведення бізнесу було і залишається найбільш актуальним для будь-якої держави, а особливо розвиваючої. Україна не стала виключенням. Відсутність стабільного розвитку економіки, низький рівень конкурентоспроможності продукції, зношеність основних фондів на 90% фактично по всіх галузях економіки та ряд інших факторів, сприяло загостренню питання інвестиційної привабливості держави особливо в контексті останніх подій. Дискусії в площині євроінтеграційних процесів неможливі без детальної оцінки інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності української економіки.

Без розуміння теоретичної сутності інвестиційного клімату неможливо створити чітку систему орієнтирів для інвестора, на основі яких він приймає рішення про вкладання капіталу у ту чи іншу державу. Не зважаючи на наявність достатньо великої кількості наукових та практичних досліджень в розрізі даної тематики, на сьогоднішній день не існує не тільки загально прийнятних чітких показників для характеристики інвестиційного клімату, а й відсутня єдність у тлумаченні науковцями даної категорії. Отже не зважаючи

на численні публікації з даної проблематики, з методологічної точки зору проблема розкриття категоріального апарату залишається не вирішеною.

Так вітчизняний науковець Карпінський Б.А. визначає інвестиційний клімат як комплекс політичних, соціальних, інноваційних, інфраструктурних елементів, які наявні на певній території та дають у своєму сумарному прояві синергетичний ефект.

В той же час Гончаров А.Б. під інвестиційним кліматом розуміє сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

В свою чергу Іваненко–Свинцицька І.Є. наголошує, що інвестиційний клімат формується під впливом економічних, політичних, технічних та соціальних чинників, найвагомішу роль серед яких відіграють економічні параметри приймаючої країни.

Носова О.В. під інвестиційним кліматом розуміє ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (галузі, регіоні, підприємстві), стосовно інвестицій, що могли б бути зроблені в країну (галузь, регіон, підприємство).

Водночас Пирогов О.В. зазначає, інвестиційний клімат – це ситуація на внутрішньому інвестиційному ринку макrorівня та мезорівня, від стану якої залежить підтримання й розвиток інвестиційного інтересу, а згодом і прийнятне потенційним інвестором рішення про інвестування та обсяги залучених інвестицій.

Удалих О. О. зазначає, що інвестиційний клімат – це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що визначають привабливість держави для інвестування

На нашу думку інвестиційний клімат – це сукупність політичних, економічних, правових, географічних, соціально–культурних умов які у своїй

взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів на окремо взятій території.

Причому, інвестиційний клімат доречно розглядати на макрорівні (держава, об'єднання держав) та мезорівні (окремий регіон в державі, область).

Україна має значний інвестиційний потенціал, зокрема: є одним з найбільших потенційно містких ринків в Європі; володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та значний науково-технічний потенціал; володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти); має добре розвинену інфраструктуру.

Окрім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності відносно дешевої кваліфікованої робочої сили, сформованій законодавчій базі з вирішення питань іноземних інвестицій, яка, зокрема, впроваджує національний режим діяльності для фірм з прямими інвестиціями, посиленні зв'язків з країнами ЄС, членстві в СОТ тощо.

Однак, попри ці суттєві переваги, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається низькою, оскільки інвестиційний клімат в Україні є досить ризикованим. З кожним роком частка України у світових обсягах інвестицій скорочується і в 2013 р. становила вже менш як 0,2% [1]. Події 2013-2014 рр. в Україні суттєво погіршили національну економічну ситуацію та трансформували зовнішньоекономічну діяльність нашої держави. Збройний конфлікт на Сході України, звуження або закриття ринку Росії мали вкрай негативний вплив на платіжний баланс країни. З початку 2014 року Україна втратила 13592,1 млн. дол. (у т.ч. за рахунок курсової різниці – 12246,5 млн. дол.) інвестицій, у той час як приплив капіталу становив лише 2451,7 млн. дол. США. Сукупний обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31 грудня 2014 р. становив 45916,0 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає лише 1072,0 дол. [2].

За країнами походження найбільшими інвесторами України, на яких припадає майже 83% загального обсягу прямих інвестицій, є: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія. Структура прямих інвестицій у розрізі країн-донорів свідчить про вкрай низький рівень інтересу і довіри до України з боку її стратегічних політичних партнерів (Польщі, Німеччини та США). Слід також зазначити, що в 2014 році відбулося падіння інвестицій навіть з Кіпру, через який український і російський бізнес реінвестують кошти в Україну [3].

Ситуація з досить незначними обсягами надходжень іноземних інвестицій в Україну погіршується результатами аналізу галузевої структури.

Хоча в Україні в середньому третина іноземних інвестицій надходить у промисловість, однак в основному фінансуються низькотехнологічні галузі та виробництва (металургія, загальна хімія, харчова промисловість). Ще третина іноземних вкладень приходить на фінансову діяльність, яка хоч і є украй необхідною для здійснення всіх видів господарської діяльності, не може розглядатися реальною основою добробуту країни у довгостроковій перспективі [2].

Неоднорідною є й інвестиційна привабливість регіонів України. Лідерами в залучення інвестицій багато років поспіль є місто Київ, Дніпропетровська, Донецька і Харківська області. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Обсяги відпливу прямих іноземних інвестицій з України, порівняно навіть з їх невисокими надходженнями, є зовсім незначними, на 31.12.2014 р. вони склали лише 6352,2 млн. дол. До країн, в які було здійснено найбільші інвестиції з України у 2014 р. належать: Кіпр, Російська Федерація, Латвія, Польща, Грузія, Віргінські острови, Казахстан. Причому 91,6 % інвестицій спрямовувались до Кіпру, і 85 % загальних інвестицій надійшло з Донецької області [2]. Це свідчить про те, що для нашої країни залишається актуальною проблема відпливу капіталу через офшорні зони.

Малий обсяг інвестицій в Україну є ключовим показником несприятливого інвестиційного клімату. За результатами досліджень Європейської бізнес асоціації 85% підприємців незадоволені станом інвестиційного клімату в Україні [3]. Серед основних негативних рис інвестиційного клімату в Україні експерти визначають: політичну та економічну нестабільність, збройний конфлікт на Сході України, незавершеність процесу реформ, високий рівень коруптованості та забюрократизованості політичної системи, недосконалість та протиріччя законодавчої бази, відсутність єдиної стратегії щодо заохочення інвестицій, непередбачуваність податкової політики, слабку судову систему, слабе валютне регулювання, непослідовну політику НБУ, неефективну роботу митниці. Вагомою причиною низької інвестиційної привабливості для системних іноземних інвесторів можна вважати і наявність величезного тіньового сектору в Україні.

При здійсненні комплексної оцінки інвестиційного клімату країни інвестори орієнтуються також на висновки міжнародних рейтингових агенцій.

Так, згідно з оцінкою Всесвітнього економічного форуму, Україна посіла 76 місце зі 144 у рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності – 2014, піднявшись за рік на вісім позицій. Прогрес був досягнутий за рахунок більш позитивного сприйняття інститутів та ефективності ринків, а також кращих результатів в освіті. Серед основних проблем автори рейтингу називають перебудову інституціональної структури (130 місце), скорочення домінування великих компаній на внутрішніх ринках (129 місце) та підвищення конкурентності ринків (125 місце) і, отже, їх ефективності (112 місце) [5]. Слід зазначити, що оцінка сучасного рейтингу України не враховує анексію Криму і військовий конфлікт на Сході, що вплине на конкурентоспроможність країни в майбутньому.

За результатами дослідження Світового банку Doing Business 2015, за легкістю ведення бізнесу Україна вперше увійшла в ТОП-100, піднявшись за рік на 16 позицій і зайнявши 96 місце. Укладачі рейтингу відзначили ряд

покращень у бізнес-кліматі України: спрощення процесу сплати податків для компаній, завдяки введенню електронної системи подання декларацій та сплати єдиного соціального податку; зменшення кількості центральних органів виконавчої влади, що здійснюють нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності; адаптація українських стандартів до європейських. Разом з тим, більшість цих заходів лише незначно поліпшили існуючу систему і Україна в рейтингу поступається як державам-членам ЄС, так і своїм найближчим сусідам, включно з РФ [4].

За результатами досліджень Європейської бізнес асоціації (ЄБА) показник індексу інвестиційної привабливості за I квартал 2015 року склав 2,51 і так і не перевищив докризовий рівень 2011 року, залишаючись в негативній площині (є нижчим за 3 бали). Згідно з опитуваннями, 89% керівників не бачать жодних передумов для стабілізації фінансового ринку, 80% – не задоволені ефективністю боротьби з корупцією, 77% респондентів не помітили реформ судової системи, 55% підприємців не задоволені митними процедурами, стільки ж не бачать прогресу з відшкодуванням ПДВ. Лише 17% опитаних помітили незначне спрощення митного оформлення, 11% відзначили покращення у судовій сфері, і 8% вважають, що торгівля стала простішою.

Окрім того на 7 пунктів погіршився рейтинг індексу економічної свободи України, у 2015 вона посідає 162 місце зі 178 країн. Дослідники відзначають, що Україна погіршила свої позиції за вісьмома з 10 показників, найгірша ситуація з гарантіями прав власності, інвестиціями, управлінням державними витратами. Серед країн Європи Україна перебуває на останньому місці і належить до списку країн з «репресивною економікою».

За результатами Індексу сприйняття корупції 2014 від Transparency International Україна лишається однією з найбільш корумпованих країн світу і найкорумпованішою країною Європи, займає 142 місце зі 175 позицій [6].

Нещодавно прийняті закони поки не дали відчутних результатів у антикорупційній боротьбі. Оцінюючи незадовільний стан процесу іноземного інвестування, експерти вважають головною причиною цього недосконалу

політику уряду. В Україні було зроблено ряд кроків щодо удосконалення інвестиційного законодавства, зокрема, затверджено концепцію Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України, набрав чинності Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», створена Національна інвестиційна Рада при Президентові України, ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів», який посилює правовий захист інвесторів, проте поки що ці заходи не призвели до суттєвого поліпшення інвестиційного середовища в нашій країні.

Отже, інвестиційний клімат України є несприятливим для заохочення іноземних інвесторів вкладати свої фінансові ресурси в національну економіку. Тому, для покращення інвестиційної привабливості України необхідно здійснити заходи:

1. Підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу.

2. Розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їх поточних рейтингів інвестиційної привабливості, забезпечити державний моніторинг їх виконання як одного з критеріїв успішності діяльності місцевих державних адміністрацій.

3. Суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики, зокрема - щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку, удосконалити методики та критерії виявлення проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки.

4. Підготувати перелік заходів щодо посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів.

5. Поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо- і довго- строковий період часу.

Висновки. Таким чином, дослідження аналізу інвестиційного клімату в економіці України за міжнародними оцінками засвідчило виключну необхідність системного виявлення основних тенденцій погіршення інвестиційного клімату та пошуку можливих шляхів формування сприятливого інвестиційного клімату національної економіки.

Для підвищення інвестиційної привабливості України важливе місце слід відвести моделюванню інвестиційного клімату. При цьому принципово досягнуто об'єктивності оцінки загальної економічної ситуації у державі, що дасть системне уявлення про мотивацію поведінки іноземного інвестора і відобразить важелі впливу на остаточне рішення щодо перспектив інвестування.

Бібліографічні посилання:

1. Гайдучкий А. Не за крихти. Україні потрібна якісно нова стратегія залучення іноземного капіталу / А. Гайдучкий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribnayakisno-nova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu-_.html.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.
4. Офіційний сайт проекту Doing business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org>.
5. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Електронний ресурс]. –
6. Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>.
7. Звіт Transparency International Corruption Perceptions Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.

List of references:

1. Haidutsky A. For a bit. Ukraine needs a qualitatively new strategy to attract foreign capital / Haidutsky A. [Electronic resource]. - Access: http://gazeta.dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribnayakisno-nova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu-_.html.
2. The official website of the State Statistics Committee of Ukraine [Electronic resource]. - Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. The official website of the European Business Association [Electronic resource]. - Access: <http://www.eba.com.ua>.
4. The official site of the project Doing business [Electronic resource]. - Access: <http://russian.doingbusiness.org>.

5. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Electronic resource]. – Access: <http://www.weforum.org/reports>.
6. Report Transparency International Corruption Perceptions Index [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.

УДК 335

JEL Classification: E13

Ищук С.А.

д.э.н., профессор

Кудря Я.В.

к.э.н., доктор философии (экономические науки)

ГУ «Институт региональных исследований имени М.И. Долишнего НАНУ»

Ischuk S.A.

Doctor of Economics, Professor

Kudrya Y.V.

Ph.D. (economic sciences)

State Institution "Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishniy NASU"

**ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ УКРАИНЫ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
ВНЕШНЕТОРГОВОГО ОБОРОТА В ПРОМЫШЛЕННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЗАПАДНОГО РЕГИОНА: СОВРЕМЕННЫЙ ДИСКУРС
И ДИНАМИЧНО-СТРУКТУРНЫЙ ПОДХОД**

**UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION AND ECONOMIC RESEARCH,
FOREIGN TRADE TURNOVER IN INDUSTRIAL ACTIVITY WESTERN
REGION: CURRENT DISCOURSE AND DYNAMIC STRUCTURAL
APPROACH**

В статье изложены основные тенденции и подходы в исследовании внешнеторгового оборота промышленной деятельности западнорегииона Украины в контексте евроинтергационный процессов.

Ключевые слова: евроинтеграция, внешнеторговый оборот, промышленность, западный регион, зона свободной торговли.

The article outlines the main trends and approaches in the study of the foreign trade turnover of industrial activity of the western region of Ukraine in the context of evrointergatsionny processes.

Keywords: European integration, foreign trade, industry, the western region, a free trade zone.

Постановка проблемы. Важное значение для развития рыночной экономики Украины имеет вхождения ее национальной экономики в систему мирохозяйственных связей. Углубление участия в глобализационных мировых и европейских интеграционных процессах сопровождаются развитием промышленных предприятий, увеличением конкурентоспособности промышленного производства и промышленной продукции, устойчивой ориентацией на внешний рынок и проведение внешнеэкономической деятельности [12, с. 1].

Анализ последних исследований и публикаций. Внешнеэкономические отношения, основу которых составляют экспортно-импортные операции, позволяют наиболее полно реализовать конкурентные преимущества международного разделения труда, открывают доступ к передовым технологиям и управленческому опыту, существенно влияют на темпы экономического роста и способствуют увеличению национального дохода страны. В этих условиях вполне закономерным является возникновение интереса и потребности в адекватной, достоверной, объективной, своевременной информации о динамике и тенденциях, состоянии, перспективах, приоритетах развития внешнеэкономических операций в Украине. Это актуально для экспортно-импортных операций не только в отечественной промышленности (на уровне страны), но в т.ч. для промышленной деятельности в регионах. Такая информация необходима для обеспечения эффективного управления экспортно-импортными операциями в промышленности и проведения ее модернизации на микро-, мезо- и макроуровнях национальной экономики страны. В этом свете особую важность и значение приобретает адекватная рыночным преобразованиям, которые направлены на интеграцию страны в европейское и мировое экономическое пространство, статистическая оценка экспортно-импортных операций в промышленности приграничных регионов как источника и метода формирования системы показателей анализа внешнеэкономического аспекта, производственно-хозяйственной деятельности украинских промышленных предприятий [12, с. 1].

Основательные исследования тенденций, проблем, перспектив и приоритетов развития внешнеэкономической деятельности по уровням национальной экономики страны, в различных видах экономической деятельности, в т.ч. оценки состояния экспортно-импортных операций в промышленности приграничных регионов, промышленной деятельности проведены в [2; 4; 5; 7 – 13]. Их теоретические, прикладные и фундаментальные

разработки в сфере развития промышленного сектора отечественной экономики важны и ценны, в частности для мезоуровня.

Однако в последние годы вследствие действия ряда негативных внешних (например, мировой финансовый кризис) и внутренних (в т.ч. нестабильная общественно-политическая ситуация в стране) факторов промышленность Украины, особенно индустриальных регионов, понесла значительные потери. После интеграции в зону свободной торговли (ЗСТ) с Европейским Союзом (ЕС) могут появиться не только новые перспективы, связанные с возможностью увеличения уровня экспорта промышленной продукции и наращивания экспортного потенциала, уменьшение импорта некачественной продукции, но и риски, угрозы и опасности в процессах будущего, дальнейшего поступательного развития промышленного производства вследствие потери отдельных сегментов внутреннего рынка.

Целью статьи является статистическая оценка текущего состояния и перспектив развития экспортно-импортных операций в промышленности Западного региона по товарным группам с учетом основных требований ЗСТ между Украиной и государствами-членами ЕС. Главными объектами оценки и экономического анализа является товарная структура экспорта, импорта в регионе.

Достижение поставленной цели и выполнения задач (оценки, анализа состояния и перспектив развития экспортно-импортных операций в промышленности Западного региона по товарной структуре экспорта, импорта на примере Львовской обл. с учетом требований ЗСТ между Украиной и ЕС) обеспечило использование общенаучных, межотраслевых, междисциплинарных и специальных методов научных исследований. При этом специальным является метод ABC-анализа. Его использование на практике позволяет систематизировать (группировать, классифицировать, типологизировать и т.п.) товарные группы по степени приоритетности в структуре экспортно-импортных операций в промышленности Западного региона – в экспорте промышленной продукции или импорте.

Результаты исследования. Рынки промышленной продукции государств-членов ЕС – самые крупные и важные как для Львовской обл., Западного региона, так и для Украины. Согласно информации [3], доля экспорта и импорта Украины в страны-члены ЕС ежегодно росла в среднем на 3%, начиная с 2013 г., в то же время доля Львовской обл. в экспорте товаров Украины в государства-члены ЕС составляла 6,7% в 2015 г., по сравнению с 5,5% в 2014 г. Доля экспорта Львовской обл. в государства ЕС в экспорте товаров области в 2015 г. была равной 71,9%, а импорта – 68,5%.

Актуальной задачей есть статистическая оценка текущего состояния развития экспортно-импортных операций в промышленности Львовской обл. по товарным группам с учетом основных требований соглашения о ЗСТ между Украиной и государствами-членами ЕС. При этом проведение оценки состояния развития экспорта и импорта промышленной продукции предусматривает учет экономических, отраслевых, пространственных и региональных особенностей развития внешнеэкономической деятельности в регионе.

Таблица 1

Тенденции экспорта промышленной продукции во Львовской области, %

Товарные группы	Экспорт промышленной продукции							
	в государства-члены ЕС				в другие страны			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
I Животные продукты	-51,7	-8,2	13,4	53,8	2818	-32,9	90,4	1,1
II Растительные продукты	21,4	57,3	-1,9	34,1	21,8	50,5	-1	-342
III Жиры и масла	281	-83,8	150	-2	107	-72	-61,8	95,9
IV Пищевые продукты	179	219	-22,6	-61	40,1	-22,3	29,7	25,2
V Минеральные продукты	-99,2	-39,1	-21,4	350	-95,1	-85,4	124	-63,1
VI Химическая продукция	-31,2	4,1	63,5	-44	-11,8	-4	-63	-63,2
VII Полимерные материалы	3,8	-19,8	44,4	-1,1	18	-7,1	-24,1	-41,8
VIII Шкуры	3,8	39,5	-1,5	2,9	43	56,2	-3	-101
IX Древесина	-23,5	-5,9	66,4	-0,9	41,2	-1,2	-40,2	-36,4
X Масса с древесины	7,2	26,8	-7,3	-29	17,5	28,5	-11,8	-29,5
XI Текстильные материалы	-18,5	-2,7	9,9	-8,4	-3,9	12,3	-10,6	-29,1
XII Обувь и головные уборы	-10,9	3,9	-2,8	-34	-1,2	1,4	-16,5	-46,4
XIII Изделия с камня	51,5	18,4	-9,3	-2,2	-18,9	6,3	-37,5	38,1
XV Недрагоценные металлы	-30,4	29,3	2,6	-6,8	-19,5	18,6	-6,2	-62,6
XVI Машины	-12,1	21	8,9	-6,6	15,7	-5,4	-27,3	-45,2
XVII Наземный транспорт	130	-69,8	-46,5	1320	-64,1	668	-57,8	-19,3
XVIII Аппараты оптические	58	-51,2	-21,7	889	-43,5	4,8	-22	-59,3
XX Другие товары	-1,3	16,9	12,8	10,6	26	-6,4	-1,7	-45,5
Всего	-3,2	16,4	8,7	-8,3	31	-32,7	-31,7	-24,1

Источник: рассчитано по данным [14; 15; 9].

Оценка и анализ динамики групп промышленной продукции во Львовской обл. по основным товарным группам проведены по критерию географической направленности – в ЕС и другие страны (Австралии, Азии, Америки, Африки, Океании, СНГ и тех, что не входят в ЕС [6] (табл. 1).

Как видно с табл. 1, к промышленным товарным группам с растущей тенденцией экспорта принадлежали I и V. Так, в частности, рост уровня экспорта продуктов животного происхождения в государства-члены ЕС произошел на 40,4%, по сравнению с 2014 г.

Положительная тенденция в экспорте минеральных продуктов (на 371,5%, по сравнению с 2014 г.) вызвана увеличением объемов экспорта минерального топлива, нефти и продуктов нефтепереработки на 811%, относительно 2014 г. Однако, товарные группы занимали незначительную долю (0,2% в 2015 г., по сравнению с 3,4% в 2011 г.) в структуре экспорта Львовской обл., поэтому имели незначительное влияние на экспортный потенциал промышленности региона.

Товарные группы с нестабильной тенденцией экспорта в промышленности Львовской обл. разделены на кластеры с высокой и умеренной нестабильностью (табл. 2).

Таблица 2

Товарные группы с нестабильной тенденцией экспорта в промышленности Львовской обл.

Товарные группы	
с високою	с умеренной
нестабильностью	
жиры и масла животного (растительного) происхождения; готовые пищевые продукты; продукция химической промышленности; древесина; наземный транспорт, летательные и плавучие средства; приборы и аппараты оптические, фотографические.	растительные продукты; полимерные материалы; шкуры; масса с древесины; текстильные материалы; обувь, головные уборы, зонты; изделия из камня, цемента и гипса; недорогие металлы; машины, оборудование и механизмы; другие товары.

Источник: систематизировано авторами.

Уменьшение объемов экспорта промышленной продукции более вероятно в товарных группах с высокой нестабильностью, поскольку они значительно чувствительнее реагируют на изменения рыночных условий, тогда как группы с

умеренной нестабильностью – относительно легче на современные экономические условия (в первую очередь внутреннего и внешнего рынков).

Стоит отметить, что промышленные товарные группы VI и IX, текстильные материалы и изделия до 2014 г. демонстрировали растущие тенденции (например, экспорт продукции химической промышленности увеличился на 59,4%, по сравнению с 2013 г.). Однако ряд изменений, что произошли на внутреннем рынке Украины в 2015 г., негативно повлияли на товарные группы: снижение уровня экспорта продукции химической промышленности на 107,4%, по сравнению с 2014 г.

Последние проведенные экономические исследования показали, что основной причиной формирования этой негативной тенденции в развитии экспортных операций в химической промышленности Львовской обл. в 2015 г. стал спад объемов производства промышленной продукции.

В частности, снижение уровня экспорта древесины на 67,3% в 2015 г., по сравнению с 2014 г., было вызвано тем, что стоимость украинского сырья приблизилась к стоимости ЕС. Это вызвало снижение уровня спроса на древесину и изделия. Другим фактором уменьшения уровня спроса на сырье стало введение моратория на экспорт лесо- и пиломатериалов в необработанном виде с 01.10.2015 г. [9].

Относительно экспорта готовых пищевых продуктов в 2014 – 2015 гг., проведенные современные экономические исследования показали, что значительный спад уровня экспортных операций (на 241,5%, по сравнению с 2013 г.) вызван введением ЕС квот на импорт украинской промышленной продукции, например соков – так, они относятся к продуктам переработки овощей и перерабатывающей промышленности, консервативностью и достаточностью предложения на рынках государств-членов ЕС.

К ключевым подгруппам в товарных группах с нестабильной тенденцией экспорта в промышленности Львовской обл. приравнено жиры и масла животного (растительного) происхождения, продукты переработки овощей,

остатки и отходы пищевой промышленности, белковые вещества, наземный транспорт, кроме железнодорожного.

Динамика экспорта промышленной продукции в некоторых из товарных групп зависела от географического направления ее экспорта – в государства-члены ЕС и другие страны. В частности, в процессе проведения экспортных операций промышленностью Львовской обл. с ЕС с группами VII и IX, XVI доминировали нестабильных тенденций, зато в случае других стран – превалирование спада экспорта продукции.

Преобладание товарных групп с умеренной нестабильностью экспорта в промышленности Львовской обл. (в государства-члены ЕС, другие страны) было характерно для массы из древесины (целлюлозных материалов) и обуви, головных уборов, зонтов, изделий из камня, цемента и гипса, а также для XV.

Динамика экспорта промышленной продукции остальных товарных групп в другие страны в течение 2014 – 2015 гг. отмечалась спадом. При этом исключением из правила были промышленные товарные группы III, XIII и XVII, которые отличались нестабильностью.

Импорт промышленной продукции из государств-членов ЕС во Львовскую обл. в течение 2012 – 2015 гг. характеризовался спадом или нестабильностью с тенденцией к негативу по товарным группам. При этом динамика импорта промышленной продукции в Львовской обл. из других стран не всегда совпадала с импортом товаров из государств-членов ЕС. Но, несмотря на это, в общем динамика импорта промышленных товаров имела нисходящий характер (на -28% в 2015, относительно предыдущего). Так, динамика импорта промышленной продукции из других стран в ряде товарных групп – жиров и масел, готовых пищевых продуктов, древесины, текстильных материалов и изделий, машин, оборудования и механизмов, – была диаметрально противоположной той, которая наблюдалась в импорте продукции с ЕС. Этот факт свидетельствует о диверсификации импорта в области (табл. 3).

К товарной группе с тенденцией к постоянному спаду импорта промышленной продукции в Львовской обл. с государств-членов ЕС

принадлежали животная продукция (на 4,6%, по сравнению с 2014 г.), минеральные продукты (89,8%), продукция химической промышленности (1,3% соответственно).

Таблица 3

Тенденции импорта промышленной продукции во Львовской обл., %

Товарные группы	Импорт промышленной продукции							
	в государства-члены ЕС				в другие страны			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
I Животные продукты	94,5	-48,9	-42,5	-47,1	-199	-387	-0,4	-132
II Растительные продукты	19,4	-17,4	-32,7	-26,6	25,5	-24	-44,6	-318
III Жиры и масла	-18,1	-23,7	3,1	-25,4	27,1	69,2	-88,2	263
IV Пищевые продукты	9,6	24,2	-14,9	-30	46,5	-24,6	7,5	-8,3
V Минеральные продукты	33,3	14,4	-4,2	-94	0,2	-72,6	59,2	-85,3
VI Химическая продукция	8,5	7,6	-28,6	-29,9	-11,6	-96,4	-157	-756
VII Полимерные материалы	-15,1	-2,7	-17,1	-15,1	-15	27,5	-2,4	-24,5
VIII Шкуры	20,2	82,1	57	-8,5	21,3	78,7	62,5	-141
IX Древесина	-37,1	7,3	-33,4	-44,4	28,9	11,2	-79	-33,9
X Масса из древесины	-7,5	10,8	-19,5	-28,2	12,4	1,8	-14,8	-32
XI Текстильные материалы	-9,1	3,3	-8,8	-4,2	21,4	7,7	11,3	-8,7
XII Обувь, головные уборы, зонты	9,0	15,8	-19,9	0,4	80,5	101	19,5	31,4
XIII Изделия с камня	4,2	13,4	-29	-35,4	11,3	-22,8	22,1	16,2
XV Недрагоценные металлы	-22,9	-3	-30,1	94,3	12,9	6,7	-30,2	-1,2
XVI Машины	-20,5	18,5	-3,2	-13,8	10,2	-8,3	-30,5	-11,3
XVII Наземный транспорт	43,8	-32,8	-41,1	3,3	93,4	-48,6	-63,3	349
XVIII Приборы оптические	4,2	63,5	4,2	-27,7	-18,2	19,2	-29	18
XX Другие товары	5	12,8	3,7	-26	28,6	-27,1	-15,6	-25,3
Всего	6,6	1,2	-14,2	-36,3	3,3	-59,7	24,4	-28

Источник: рассчитано по данным [14; 15; 9].

С нестабильной тенденцией импорта промышленной продукции в Львовской обл. с государств-членов ЕС, предлагаем условно разделить на товарные группы с высокой и с умеренной нестабильностью (табл. 4).

Таблица 4

Товарные группы с нестабильной тенденцией импорта промышленной продукции в Львовской обл.

Товарные группы	
с високою	с умеренной
нестабильностью	
готовые пищевые продукты; шкуры; древесина; масса с древесины; изделия с камня, цемента и гипса, машины, оборудование, механизмы; приборы и аппараты оптические, фотографические; различные товары.	продукты растительного происхождения; жиры и масла; полимерные материалы; текстильные материалы; обувь, головные уборы, зонты; недрагоценные металлы; наземный транспорт, летательные и плавучие средства.

Источник: систематизировано авторами.

Товарные группы с высокой нестабильной тенденцией импорта промышленной продукции в Львовской обл. в 2015 г. сочетает тот факт, что

спад импорта начался в 2014 г. Последние проведенные экономические исследования показали, что основной причиной этого стала девальвация национальной валюты. Значительные девальвации обусловили снижение уровня спроса на промышленную продукцию за пределами страны. Зато в промышленных товарных группах, которые были менее чувствительными к изменениям, присуща положительная динамика импорта промышленной продукции во Львовской обл. с ЕС и других стран в 2015 г. В частности, это коснулось группы текстильных материалов и изделий, импорт которых в области в 2015 г. увеличился на 4,6%, по сравнению с 2014 г.

Итак, наличие положительной динамика импорта промышленной продукции – это доказательство восстановления спроса на импортируемую продукцию и отсутствие невозможностей, неспособности ее замещения отечественной продукцией.

Ярко выраженной доминантной товарной группой с отрицательным приростом импорта промышленной продукции в Львовской обл. с ЕС была V. Возникновение негативной тенденции в развитии экспортно-импортных операций в промышленности Львовской обл. в 2015 г. обосновывается необходимостью сокращения внутреннего потребления продукции.

Ведущими товарными группами с нестабильной тенденцией импорта промышленной продукции во Львовской обл. с государств-членов ЕС и других стран были железнодорожные локомотивы и приборы, аппараты оптические, фотографические. Получил значительные колебания и уровень импорта промышленных товаров групп VIII, IX и VII.

Структура экспорта промышленной продукции с Львовской обл. в различные государства-члены ЕС в течение 2011 – 2015 гг. была несколько подобной к структуре экспорта Украины, но менее диверсифицированной.

Очень важной составляющей экспорта промышленной продукции во Львовской обл. в государства-члены ЕС были машины, оборудование, в т.ч. электротехническое и др., механизмы (группа XVI). Доля их экспорта в государства-члены ЕС в течение 2011 – 2015 гг. была равна в среднем 34,4%.

При этом именно электрические машины были важным и ведущим промышленным продуктом в экспорте Львовской обл. в государства-члены ЕС. Среднегодовое значение доли экспорта электрических машин области в соответствующей товарной группе составляло 93,5% в рассматриваемом периоде времени.

Второе место в экспорте промышленной продукции Львовской обл. в государства-члены ЕС в течение 2011 – 2015 гг. занимала текстильная (XI), однако в течение 2011 – 2013 гг. ее доля среди промышленных товарных групп уменьшилась на 6,6%, по сравнению с 2011 (с 22,7% в 2011 г. к 16% в 2013 г.).

Основная доля экспорта продукции текстильной промышленности была представлена одеждой и различными принадлежностями (например, трикотажем и текстилем). Другие, не менее важные товарные группы для области и Западного региона, занимали такие доли в структуре экспорта промышленной продукции Львовской обл.: древесина со среднегодовым значением 9,8%, различные промышленные товары (7,7%).

Наиболее позитивным изменениям в промышленности Львовской обл. в течение 2011 – 2015 гг. подвергся экспорт продуктов растительного происхождения (с 2,8% в 2011 г. к 6,3% в 2015 г.). Основная часть экспорта продуктов растительного происхождения во Львовской обл. в государства-члены ЕС была представлена, в основном, промышленной продукцией, что не требует получения разрешений на ее импорт со стороны правительств стран союза. Это, к слову, семена и плоды масличных растений.

В структуре экспорта Украины и Львовской обл. в 2011 – 2015 гг. присутствовали значительные колебания готовых пищевых продуктов: в течении 2012 – 2013 гг. доля увеличилась на 11% к 17,3% в 2013 г., а уже в 2014 – 2015 она снижается в среднем на 6% (к 5,2% в 2015 г.).

В группе готовых пищевых продуктов происходили и внутренние изменения в анализируемом периоде. Их следствием стало превалирование экспорта остатков и отходов пищевой промышленности в разные годы. В частности, доля остатков и отходов пищевой промышленности в товарной

группе в 2011 г. отвечала значению в 33%, а в 2015 гг. – 58%; зато доля продуктов переработки овощей в экспорте в промышленности Львовской обл. в государства-члены ЕС составляла 78% в 2014 г.

Анализ статистической информации [3, 14; 15; 9] показал, что доли экспорта сахарных изделий, как и кондитерских с сахара него в экспорте в промышленности Львовской обл. в государства-члены ЕС в 2011 – 2015 гг. значительно уменьшились. Так, доля сахарных и кондитерских изделий с сахара составляла 14% от экспорта готовых пищевых продуктов в 2011 г., тогда как в 2015 г. их доля уменьшилась на 11,6%.

Итак, уменьшение доли готовых пищевых продуктов в экспорте в промышленности Львовской обл. в различные государства-члены ЕС в течение 2011 – 2015 гг. обусловлено не только использованием экспортных квот (в частности на соки, обработанные томаты и сахар) по Украине, но и тенденцией к существенному уменьшению уровня потребительских цен на промышленную продукцию на рынках стран европейского континента.

В общем обусловленные промышленные товарные группы в общей структуре экспорта Украины имели тенденцию к увеличению на 5,3% (с 80% в 2011 г. к 85,3% в 2015 г.). В структуре экспорта страны в ЕС были представлены жиры и масла животного (растительного) происхождения, а также минеральные продукты и продукция химической промышленности.

Товарная структура импорта промышленной продукции Львовской обл. с ЕС в течение 2011 – 2015 гг., в сравнении с Украиной, была более диверсифицированной. Так, общими в структуре импорта промышленной продукции с государств-членов ЕС были следующие группы товаров: это пищевые продукты, топливо минеральное, машины, оборудование (в т.ч. электротехническое) и механизмы, полимерные материалы и пластмассы, изделия из них, а также продукция химической промышленности, масса с древесины (целлюлозных материалов), недрагоценные металлы и изделия с них.

Кроме того, структура импорта промышленной продукции Украины с разных государств-членов ЕС была представлена наземным транспортом, а также летательными аппаратами и плавучими средствами (среднегодовое значение их доли составило 10,6% в течение 2011 – 2015 гг.). В то же время, доля наземного транспорта и летательных аппаратов, плавучих средств в импорте промышленной продукции Львовской обл. была очень незначительной (в среднем 2,7% за анализируемый период времени).

Товарной структуры импорта промышленной продукции Львовской обл. в течение 2011 – 2015 гг. были присущи такие товарные группы, доли которых ощутимо преобладали аналогичные в структуре импорта Украины за анализируемый период времени. Это, в частности, продукты животного происхождения (к примеру, среднегодовое значение их доли в импорте Украины составило 1,6% против 7,1% в Львовской обл.) и текстильные материалы, изделия (3% против 8,3%).

В структуре импорта промышленной продукции Львовской обл. в течение 2011 – 2015 гг. в большинстве товарных групп произошли незначительные изменения. Так, в 2015 г. возросла доля машин, оборудования и механизмов (до 23,6% против 17,4% в 2014 г.), а также текстильных материалов (до 12,6% против 8,4%). Зато уровень импорта минеральных продуктов, в т.ч. топлива минерального, нефти и продуктов нефтепереработки, отмечался достаточно стремительным ростом (с 17,5% в 2011 г. до 27,6% в 2014г.).

Проведенные современные экономические исследования показали, что стремительное увеличение уровня импорта промышленной продукции было обусловлено потребностью в диверсификации импорта продукции. Однако доля импорта минеральных продуктов в Львовской обл. с ЕС резко сократилась до 2,6% в 2015. Это было достигнуто за счет переориентации Украины и Львовской обл. на другие внешние рынки, сокращения запасов нефти на 4,5% и ее потребления (21,3%) [1].

Также в структуре импорта промышленной продукции Львовской обл. с государств-членов ЕС в 2011 – 2015 гг. наблюдались колебания частиц недрагоценных металлов и изделий с них (с 6,4% в 2011 г. до 3,6% в 2014 г. и 10,9% в 2015г.), живых животных и продуктов животного происхождения. К слову, доля последних в структуре импорта в области в 2012 г. выросла практически в два раза до 12%. Незначительные колебания наблюдались в импорте таких промышленных продуктов, как полимерные материалы, пластмассы и изделия с них. При этом неизменными остались доли продукции химической промышленности (6,5%), массы с древесины (целлюлозных материалов) – 5,5%, готовых пищевых (5%) и продуктов растительного происхождения (4,2%). Следует отметить, что доли групп в структуре импорта промышленной продукции Львовской обл. ЕС в 2015 г. занимали 86,9% (что на 3,3% меньше, чем в 2011 г.).

Для оценки экспорта промышленности Львовской обл. по товарной структуре было проведено ABC-анализ, предусматривающий проведение: расчетов годового объема экспорта и импорта промышленной продукции по товарным группам; расчетов частиц и дифференциации промышленных товарных групп в нисходящем направлении и накопительных сумм долей групп; распределения промышленных товарных групп по категориям (“А” – группы, накопительные суммы долей которых не превышают 80%, “В” – до 95% (это “А” + 15%) и “С” – больше 95%).

Итак, 5 с 18 товарных групп промышленности в Львовской обл. в 2015 г. формировали 80% экспортного потенциала области.

К составу категории “А” экспорта продукции перерабатывающей промышленности Львовской обл. в государства-члены ЕС и другие страны в 2015 г. принадлежали такие товарные группы (ранжировано в порядке возрастания накопительных сумм долей промышленных товарных групп): машины, оборудование и механизмы, текстильные материалы и изделия, древесина и изделия с нее, промышленные товары, а также в 2015 г. к ней присоединились продукты растительного происхождения.

Категорию “В” в 2011 г. представляли готовые пищевые продукты, жиры и масла, минеральные продукты, недрагоценные металлы, продукты растительного происхождения, продукция химической промышленности, шкуры. При этом категория “В” уменьшилась в 2015 г., потому что в “А” перешли продукты растительного происхождения (группа II), а в “С” – минеральные топлива (V) и продукция химической промышленности (VI).

Уменьшение экспорта промышленной продукции V и VI товарных групп во Львовской обл. в государства-члены ЕС, другие страны является доказательством ослабления позиций промышленных предприятий на рынке европейского континента, так как продукция неконкурентоспособна по качеству и цене.

Кроме того, в 2015 г. категорию “В” дополнили наземный транспорт, летательные и плавучие средства. Другие товарные группы относились к категории “С”. Это фактически засвидетельствовало незначительности долей промышленной продукции в экспорте товаров Львовской обл.

Основу импорта промышленной продукции во Львовской обл. с ЕС и других стран в 2015 г. составляли товарные группы категории “А”. Это, например, машины, оборудование и механизмы (промышленная товарная группа XVI), текстильные материалы и изделия (группа XI), полимерные материалы, пластмассы и изделия (VII), недрагоценные металлы и изделия (XV), продукция химической промышленности (VI). Зато к категории “А” в 2011 г. также принадлежали животные и минеральные продукты, однако их позиция в 2015 г. ухудшилась.

К категории “В”, которая формировала 15% импорта промышленной продукции Львовской обл. в 2015 г., принадлежали также такие товарные группы: готовые пищевые продукты, масса с древесины (целлюлозных материалов), шкуры, продукты растительного происхождения и животного происхождения, наземный транспорт, летательные аппараты и плавучие средства, минеральные продукты. По сравнению с 2011 г., к категории “В”

принадлежало меньше промышленных товарных групп (VIII принадлежала к “С”, тогда как V – к “А”).

Древесина и изделия с нее (группа IX), различные промышленные товары (XX) в структуре импорта промышленной продукции во Львовской обл. в 2011 г. и в 2015 г. относились к категории “С”. В свою очередь, это показало незначительности их долей в импорте промышленной продукции в области с государств-членов ЕС и других стран, поскольку эти товарные группы формируют категорию “А” экспорта области.

Итак, наибольший экспортный потенциал во Львовской обл. в 2011 – 2015 гг. был характерный для промышленных основных товарных групп, что относятся к категории “А”. Так, в частности, это касается следующих видов перерабатывающей промышленности области:

- 1) производства электрического оборудования, одежды и продуктов питания (напомним, последняя товарная группа принадлежала к категории “А” в 2014 г.);
- 2) обработки древесины и производства изделий с нее;
- 3) производства текстильного производства и т.п.

Другими словами, это касается экспорта промышленной продукции Львовской обл. в государства-члены ЕС и другие страны, уровень спроса на которую колебался под воздействием внешних факторов в течение рассматриваемого периода времени.

Выводы и предложения. Таким образом, логическое обобщение результатов оценки динамики экспортно-импортных операций в промышленности Львовской обл. по товарным группам в 2011 – 2015 гг. позволило выделить характеристики развития внешнеэкономических операций в промышленной деятельности и внешнеэкономической деятельности промышленности приграничного региона.

В частности, к положительным тенденциям внешнеэкономической деятельности в промышленности Западного можно отнести следующие:

1) стабильный прирост уровня экспорта живых животных, продукции животного происхождения, минеральных продуктов Львовской обл. и в Украине, сопровождавшийся стабильным спадом импорта в этих промышленных товарных группах;

2) отсутствие в экспорте в промышленности Львовской обл., как и в Украине, товарных групп, в которых зафиксировано стабильное падение экспорта промышленной продукции в государства-члены ЕС;

3) удержание позиций древесины и изделий, электротехнического оборудования, машин и механизмов, текстильных материалов и текстильных изделий в категории основных приоритетных товарных групп в экспорте в промышленности области;

4) улучшение позиции продукции растительного происхождения в общей структуре экспорта промышленной продукции в области (переход товарной группы в категорию “А”);

5) сокращение импорта промышленной продукции с государств-членов ЕС (с позиции импортозамещения).

В то же время анализ состояния развития экспортно-импортных операций в промышленности позволил обнаружить негативные тенденции в развитии внешнеэкономической деятельности Львовской области:

1) рост динамики отрицательных значений показателей прироста экспорта промышленной продукции в области;

2) изменение тенденции экспорта в промышленности области на нисходящую в 2015 г. по древесине, продукции химической промышленности, текстильным материалам (приоритетные группы);

3) принадлежность пищевых продуктов, что считаются перспективной группой, к промышленным товарным группам с высокой нестабильностью, колебания доли этой продукции в структуре экспорта в области;

4) ухудшение рейтинга продукции химической промышленности (переход в категорию “С” в 2015 г.);

5) незначительная доля экспорта промышленной продукции в области в экспорте Украины в государства-члены ЕС (6,7% в 2014 г., тогда как, например, в Днепропетровской обл. она составляла 10,3%).

Поэтому для активизации внешнеэкономической деятельности в промышленности Львовской обл., наращивания экспортного потенциала приграничного региона в условиях ЗСТ с ЕС, предлагаем следующее:

1) разработать программу повышения эффективности и содействия развитию экспорта промышленной продукции, которая бы обеспечивала организацию получения достоверной, необходимой и полной информации, предоставление квалифицированных консультаций и оперативную широкую поддержку промышленным производителям в таких вопросах:

лицензирования, квот, таможенных пошлин и получения европейских сертификатов качества;

диверсификации источников финансирования организации и проведения исследований приоритетных сегментов рынков промышленной продукции государств-членов ЕС;

участия предприятий в международных, национальных и региональных промышленных выставках;

в сферах международного, приграничного и трансграничного юридического консалтинга, трансфертного ценообразования;

разработки рыночных стратегий для предприятий, что выходят и овладевают рынками промышленной продукции государств-членов ЕС и других стран;

2) привлечь финансовые ресурсы местных бюджетов и направить капитальные инвестиции в реализацию инфраструктурных промышленных проектов, развития промышленной деятельности;

3) способствовать привлечению иностранных инвестиций в создание замкнутых циклов производства промышленной продукции за счет продажи на льготных условиях нерентабельного капитала (собственности убыточных промышленных предприятий и корпораций);

4) многосторонний и постоянный диалог между представителями промышленных предприятий, исполнительных органов самоуправления с обязательным учетом условий децентрализации и вовлечением в процесс переговоров Регионального совета промышленников и предпринимателей;

5) обеспечить массовое и широкое участие перерабатывающей промышленности в повышении степени переработки украинского сырья;

6) уменьшить удельный вес экспорта основных производственных ресурсов (узлов, деталей, комплектующих, материалов, полуфабрикатов, оборудования, реактивов и сырья) в экспорте промышленной продукции в государства-члены ЕС, другие страны;

7) ввести страхование экспортных поставок и целевые экспортные кредиты для предприятий-экспортеров продукции перерабатывающей промышленности;

8) наладить межрегиональную координацию проведения разработок, практической реализации инновационных программ и инновационных проектов предприятий-экспортеров высокотехнологичной, инновационной и современной промышленной продукции;

9) способствовать расширению присутствия конкурентоспособных товарных групп на рынках государств-членов ЕС, других стран и мировом рынке.

Перспективы дальнейших исследований могут иметь отношение к статистической оценке внешнеэкономических операций в промышленной деятельности других регионов Украины.

Библиографические ссылки:

1. Використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти у Львівській обл. у 2015 р. (попередні дані) / Експрес-випуски за 2016 р. // Головне управління статистики у Львівській обл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2016/v0202_12.pdf
2. Волкова І. А. Облік та аналіз експортно-імпортних операцій на прикладі підприємства Західного регіону [Текст] : монографія / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна. – Луцьк : ВІЕМ, 2010. – 237 с.
3. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС у 2013 – 2015 рр. / Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Зовнішньоторговельні аспекти конкурентної політики України в умовах СОТ [Текст] : монографія / [А. А. Мазаракі, В. В. Юхименко, О. П. Гребельник, Т. М. Мельник та ін.] ; за заг. ред. д.е.н. проф. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 309 с.
5. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації [Текст] : монографія / Ю. В. Кіндзерський ; за наук. ред. акад. НАН України В. М. Геєця. – К. : НАН України ; ДУ “Ін-т екон. та прогноз. НАН України”, 2013. – 536 с.
6. Класифікація країн світу / Класифікатори / Методологія та класифікатори // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Костриця М. М. Геоелекономічні пріоритети України в контексті інтеграційних процесів [Текст] / М. М. Костриця // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4. – С. 239 – 242.
8. Маталка С. М. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств [Текст] : монографія / С. М. Маталка. – Луганськ : Ноулідж, 2011. – 210 с.
9. Оцінка експортно-імпортних операцій у промисловості Львівської обл. (за товарними групами) [Текст] : [Електронний ресурс] : аналіз записки / [Л. Й. Созанський, Я. В. Кудря, Р. В. Міхель] ; за ред. д.е.н., проф. С. О. Ішук. – Львів : НАН України ; ДУ “Ін-т регіон. досл. ім. М.І. Долишнього НАН України”, 2016. – 18 с. – Режим доступу : <http://ird.gov.ua/irdp/e20160601.pdf>
10. Промислова політика посткризової економіки [Текст] : монографія / [Л. В. Дейнеко, М. М. Якубовський, Е. І. Шелудько та ін.] ; за ред. д.е.н., проф. Л. В. Дейнеко, М. М. Якубовського. – К. : НАН України ; ДУ “Ін-т екон. та прогноз. НАН України”, 2014. – 316 с.
11. Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СОТ: кон’юнктура та інтеграція [Текст] : монографія / [За ред. д.е.н., проф. В. О. Точиліна]. – К. : НАН України ; ДУ “Ін-т екон. та прогноз. НАН України”, 2012. – 552 с.
12. Рура Н. С. Облік та аналіз експортно-імпортних операцій (на матеріалах підприємств АР Крим): Автореф. дис. кандидата екон. наук / Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
13. Сиденко В. Р. Европейская интеграция и экономическое развитие [Текст] : монографія / В. Р. Сиденко. – Т. 2 : К. : НАН Украины ; ДУ “Ин-т экон. и прогноз. НАН Украины, 2011. – 448 с.
14. Товарна структура зовнішньої торгівлі за січень-грудень 2011 – 2015 рр. (країни ЄС) // Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/index.php>
15. Товарна структура зовнішньої торгівлі Львівської області у 2011 – 2015 рр. // Головне управління статистики у Львівській обл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/oper/2015/t101215>

List of references:

1. Vykorystannia enerhetychnykh materialiv ta produktiv pereroblennia nafty u L'vivs'kij obl. u 2015 r. (poperedni dani) / Ekspres-vypusky za 2016 r. // Holovne upravlinnia statystyky u L'vivs'kij obl. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2016/v0202_12.pdf
2. Volkova I. A. Oblik ta analiz eksportno-importnykh operatsij na prykladi pidpryiemstva Zakhidnoho rehionu [Tekst] : monohrafiia / I. A. Volkova, O. Yu. Kalinina. – Luts'k : VIEM, 2010. – 237 s.
3. Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy z krainamy YeS u 2013 – 2015 rr. / Ekonomichna statystyka / Zovnishn'oekonomichna diial'nist' // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Zovnishn'otorhovel'ni aspekty konkurentnoi polityky Ukrainy v umovakh SOT [Tekst] : monohrafiia / [A. A. Mazaraki, V. V. Yukhymenko, O. P. Hrebel'nyk, T. M. Mel'nyk ta in.]; za zah. red. d.e.n. prof. A. A. Mazaraki. – K. : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2008. – 309 s.
5. Kindzers'kyj Yu. V. Promyslovist' Ukrainy: stratehiia i polityka strukturno-tekhnologichnoi modernizatsii [Tekst] : monohrafiia / Yu. V. Kindzers'kyj ; za nauk. red. akad. NAN Ukrainy V. M. Heietsia. – K. : NAN Ukrainy ; DU “In-t ekon. ta prohnoz. NAN Ukrainy”, 2013. – 536 s.
6. Klasyfikatsiia krain svitu / Klasyfikatory / Metodolohiia ta klasyfikatory // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Kostrytsia M. M. Heoekonomichni priorytety Ukrainy v konteksti intehratsijnykh protsesiv [Tekst] / M. M. Kostrytsia // Visnyk ZhDTU. – 2010. – № 4. – S. 239 – 242.
8. Matalka S. M. Upravlinnia efektyvnistiu zovnishn'oekonomichnoi diial'nosti pidpriumstv [Tekst] : monohrafiia / S. M. Matalka. – Luhans'k : Noulidzh, 2011. – 210 s.
9. Otsinka eksportno-importnykh operatsij u promyslovosti L'vivs'koi obl. (za tovarnymy hrupamy) [Tekst] : [Elektronnyj resurs] : anal. zapyska / [L. J. Sozans'kyj, Ya. V. Kudria, R. V. Mikhel'] ; za red. d.e.n., prof. S. O. Ischuk. – L'viv : NAN Ukrainy ; DU “In-t rehion. dosl. im. M.I. Dolishn'oho NAN Ukrainy”, 2016. – 18 s. – Rezhym dostupu : <http://ird.gov.ua/irdp/e20160601.pdf>
10. Promyslova polityka postkryzovoi ekonomiky [Tekst] : monohrafiia / [L. V. Dejneko, M.M. Yakubovs'kyj, E. I. Shelud'ko ta in.] ; za red. d.e.n., prof. L.V. Dejneko, M. M. Yakubovs'koho. – K. : NAN Ukrainy ; DU “In-t ekon. ta prohnoz. NAN Ukrainy”, 2014. – 316 s.
11. Rynky real'noho sektora ekonomiky Ukrainy v instytutsional'nomu seredovyschi SOT: kon'iunktura ta intehratsiia [Tekst] : monohrafiia / [Za red. d.e.n., prof. V. O. Tochylyna]. – K. : NAN Ukrainy ; DU “In-t ekon. ta prohnoz. NAN Ukrainy”, 2012. – 552 s.
12. Rura N.S. Oblik ta analiz eksportno-importnykh operatsij (na materialakh pidpriumstv AR Krym): Avtoref. dys. kandydata ekon. nauk / Kyiv. nats. ekon. un-t. – K., 2005. – 19 s.
13. Sydenko V. R. Evropejskaia yntehratsyia y ekonomycheskoe razvytye [Tekst] : monohrafiia / V. R. Sydenko. – T. 2 : K. : NAN Ukrainy ; DU “Yn-t ekon. y prohnoz. NAN Ukrainy”, 2011. – 448 s.
14. Tovarna struktura zovnishn'oi torhivli za sichen'-hruden' 2011 – 2015 rr. (krainy YeS) // Holovne upravlinnia statystyky u L'vivs'kij oblasti [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/index.php>
15. Tovarna struktura zovnishn'oi torhivli L'vivs'koi oblasti u 2011 – 2015 rr. // Holovne upravlinnia statystyky u L'vivs'kij obl. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/oper/2015/t101215>

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
Економіка і Фінанси**

**SCIENTIFIC JOURNAL
Economics and Finance**

№ 8, 2016

**Журнал включено до
Російського індексу наукового цитування (РИНЦ)
Index Copernicus International**

Матеріали публікуються українською, російською й англійською мовами

Засновник і видавець: Дробязко Світлана Ігорівна

E-mail: ecofin.at.ua@gmail.com

Сайт: <http://ecofin.at.ua>

Поштова адреса: 49107, м. Дніпропетровськ, а/с 5720

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20225-1025-Р

Віддруковано: ПП «Ліра ЛТД»

49000, м. Дніпропетровськ, вул. Погребняка, 25/57.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру

Серія ДК № 188 від 19.09.2000 р.

Формат 60/84/8 Підписано до друку: 08.09.2016 р. Наклад 150 прим.

Научный журнал «ЭКОНОМИКА И ФИНАНСЫ» (Украина)
приглашают принять участие в Международных научно-практических конференциях:

«Наука и практика»
которая состоится в Melbourne, Australia, 28 октября 2016 года

Контрольные даты конференции:

Дата проведения конференции	28 октября 2016 г.
Последний срок представления материалов	27 октября 2016 г. (включительно)
Срок выхода из печати эл.версии сборника	15 ноября 2016 г.

«Геополитические процессы в современном мире»
которая состоится в Vienna, Austria, 25 ноября 2016 года

Контрольные даты конференции:

Дата проведения конференции	25 ноября 2016 г.
Последний срок представления материалов	24 ноября 2016 г. (включительно)
Срок выхода из печати эл.версии сборника	15 декабря 2016 г.

«Тенденции развития отечественной и мировой науки»
которая состоится в Nuremberg, Germany, 28 декабря 2016 года

Контрольные даты конференции:

Дата проведения конференции	28 декабря 2016 г.
Последний срок представления материалов	27 декабря 2016 г. (включительно)
Срок выхода из печати эл.версии сборника	15 января 2017 г.

Тематические направления конференций:

- Секция 1.* Экономика и управление национальным хозяйством.
- Секция 2.* Международная экономика.
- Секция 3.* Экономика и управление предприятием.
- Секция 4.* Развитие производительных сил и региональная экономика.
- Секция 5.* Деньги, финансы и кредит.
- Секция 6.* Бухгалтерский учет, анализ и аудит.
- Секция 7.* Налогообложение и бюджетная система.
- Секция 8.* Экономическая безопасность субъектов хозяйственной деятельности.
- Секция 9.* Математические методы в экономике.
- Секция 10.* Государственное управление, самоуправление и государственная служба.
- Секция 11.* Право.
- Секция 12.* Экономика туризма.
- Секция 13.* Менеджмент.
- Секция 14.* Маркетинг.
- Секция 15.* Психология, педагогика и образование.

Форма участия в конференции – заочная (дистанционная).

Рабочие языки конференции: английский, русский, немецкий, французский, украинский и др.

Материалы конференции будут опубликованы в форме **сборника научных статей** и разосланы авторам, а так же доступны в электронном виде на сайте <http://conf.at.ua> Детальная информация на сайте: <http://conf.at.ua>

Координатор конференции:

кандидат экон. наук, доцент Дробязко Светлана Игоревна

Viber, моб. тел. +38 (068) 851-75-52

Skype: svetlana16471

E-mail: conf.at.ua@gmail.com

Сайт конференций: <http://conf.at.ua>